

Europese
Commissie

PANORAMA

HERFST 2018 / nr. 66

Litouwen: bouwen aan een slimmere toekomst

GLBAAL GAAN MET
INTERNATIONAL
URBAN
COOPERATION

HET
ROADTRIPPROJECT —
WAT EEN REIS!

Regionaal Beleid
en Stadsontwik-
keling

PANORAMA

In deze editie ...

In de herfsteditie van *Panorama* komen allerlei onderwerpen aan bod, van stedelijke problemen tot internationale samenwerking en energiebeleid.

De focus ligt dit keer op Litouwen. In het interview legt Vilius Šapoka, minister van financiën, uit hoe Litouwen EU-financiering heeft gebruikt om het concurrentievermogen en de productiviteit van zijn land te verbeteren door middel van investeringen in bedrijfsontwikkeling. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van gedetailleerde profielen van vijf nieuwe projecten. In „Op foto vastgelegd” wordt ingegaan op gefinancierde projecten in de Duitse regio Rijnland-Palts.

We zien hoe het cohesiebeleid duurzame energie en een koolstofarme samenleving ondersteunt, kijken naar onze strategische samenwerkingen met steden over de hele wereld door

middel van het International Urban Cooperation-programma (IUC) en belichten de resultaten van een recent rapport over zakendoen in Kroatië, Tsjechië, Portugal en Slowakije.

We maken de winnaars bekend van de foto- en blogwedstrijd #EUinmyRegion van dit jaar en kijken terug naar het onlangs afgeronde roadtripproject, door na afloop van hun avontuur met alle acht jonge deelnemers bij te praten in Berlijn. De rubriek „Projecten” gaat op bezoek in Gibraltar, Roemenië en Duitsland.

AGNÈS MONFRET

Hoofd van de afdeling communicatie, Directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling, Europese Commissie

Omslagfoto: Thinkstock/Aleh Varanishcha

4

12

17

28

EDITORIAL.....	3	STEDELIJKE AGENDA VOOR DE EU	20
EEN UNIE MET SCHONE, EERLIJKE ENERGIE BEVORDEREN ...	4	EUROCITIES OVER DE STEDELIJKE DIMENSIE.....	22
COHESIEFINANCIERING IN NIEDERÖSTERREICH	7	PROFITEREN VAN PARTNERSCHAPPEN TUSSEN STEDEN ...	24
EU INVESTEERT IN ROEMEENSE STEDEN.....	8	LITOUWEN: SLIM BEZIG.....	28
HOE DUITSLAND COHESIEFINANCIERING BENADERT.....	9	KAARTEN: TOEGANKELIJKHEID VAN UNIVERSITEITEN.....	36
AAN DE SLAG MET ZAKENDOEN	10	OP FOTO VASTGELEGD IN RIJNLAND-PALTS.....	38
ROADTRIP — NU DE KOFFERS UITGEPAKT ZIJN.....	12	GEGEVENSPUNT: EFRO- EN CF-TOEWIJZINGEN.....	40
WINNAARS #EUINMYREGION	16	INTERREGIONALE SAMENWERKINGSACTIVITEITEN.....	42
YOUTH4REGIONS OP DE VOORGROND	18	PROJECTEN UIT HET VK, DUITSLAND EN ROEMENIË.....	44

EDITORIAL

» *Laten wij vandaag de bomen planten, in de schaduw waarvan onze achterkleinkinderen in vrede kunnen opgroeien en ademen, waar ze ook vandaan komen: noord, zuid, oost of west.* »

Met deze woorden benadrukte voorzitter Juncker dit jaar in zijn toespraak over de staat van de Unie nogmaals de volledige validiteit van een langdurig, belangrijk streven van de Unie: het nakomen van de beloften om vrede en welvaart op de lange termijn voor iedereen te bevorderen, waar in de EU ze ook leven of vandaan komen.

Als Europees commissaris voor regionaal beleid ben ik er trots op om samen met miljoenen uitvoerders van het cohesiebeleid in de hele Unie het voortouw te nemen in het EU-beleid dat dit elke dag weer mogelijk maakt. In deze uitgave van *Panorama* worden een aantal waardevolle voorbeelden gegeven van hoe het werk van deze mensen een verschil maakt.

Over een paar dagen komen veel van deze uitvoerders vanuit de hele EU opnieuw bij elkaar in Brussel om onze Europese week van regio's en steden bij te wonen. Ze brengen niet alleen hun ervaring en kennis mee, maar ook hun toewijding aan een beter en voorspoediger Europa.

Dit jaar zal de EU-week echter heel bijzonder worden. Zoals voorzitter Juncker het zei, is er momenteel een „grote vraag naar Europa” waar de EU aan moet voldoen. De EU moet het waarmaken. De voorstellen van de Europese Commissie voor 2021-2027, waarin onze gedeelde ambities voor de nieuwe periode zijn uiteengezet, vormen de eerste stap. Nu is het echter tijd om verder te gaan en deze voorstellen aan te vullen met ideeën en projecten die dit beleid voor het komende decennium vormgeven. En dit is waar de input van deelnemers van de EU-week van regio's en steden zo waardevol kan zijn.

Deelnemers worden uitgenodigd om hun meningen, ervaring en gedachten over drie hoofdthema's te delen:

- De noodzaak van een krachtig cohesiebeleid na 2020, om structurele belemmeringen weg te nemen, het menselijk kapitaal te bevorderen en de levenskwaliteit van EU-burgers te verbeteren;
- Groei en regionale ontwikkeling; het inschatten en beheersen van de regionale dimensie van globalisering, digitalisering, klimaatverandering en energietransitie; en
- Geïntegreerde territoriale ontwikkeling, inclusief strategieën voor jongeren, voor de integratie van migranten en tegen sociale uitsluiting.

Ik verheug me enorm op de komende besprekingen en op de enorme hoeveelheid nieuwe ideeën die tijdens het evenement zullen ontstaan. Ze zullen zeker de kiem leggen voor de nieuwe ronde cohesiebeleidprogramma's en daarmee voor de bomen die de volgende generaties Europeanen van comfortabele schaduw zullen voorzien. Dit is onze verantwoordelijkheid en ik ben ervan overtuigd dat, na verloop van tijd, de volgende generaties trots zullen zijn op onze keuzes en onze vastberadenheid om onze koers te handhaven, ongeacht de uitdagingen, plaatsen en tijden. ■

CORINA CREȚU

Europees commissaris voor regionaal beleid

Een transitie naar schone en eerlijke energie voor iedereen

De transitie van Europa naar een koolstofarme samenleving wordt steeds concreter. Voorstellen voor het cohesiebeleid voor 2021-2027 versnellen niet alleen het traject naar de klimaat- en energiedoelen, maar ondersteunen ook economische groei, werkgelegenheid, mogelijkheden voor nieuwe bedrijven, investeringskansen en eerlijkere toegang tot duurzame energie.

De gehele samenleving moet worden ingezet om oplossingen te ontwikkelen voor een schone, eerlijke Energie-unie. Iedere belanghebbende heeft een rol in het bereiken van de onderling in Europa overeengekomen energie- en klimaatdoelen voor 2020 en 2030 en de afspraken uit het klimaatverdrag van Parijs om klimaatverandering te beperken.

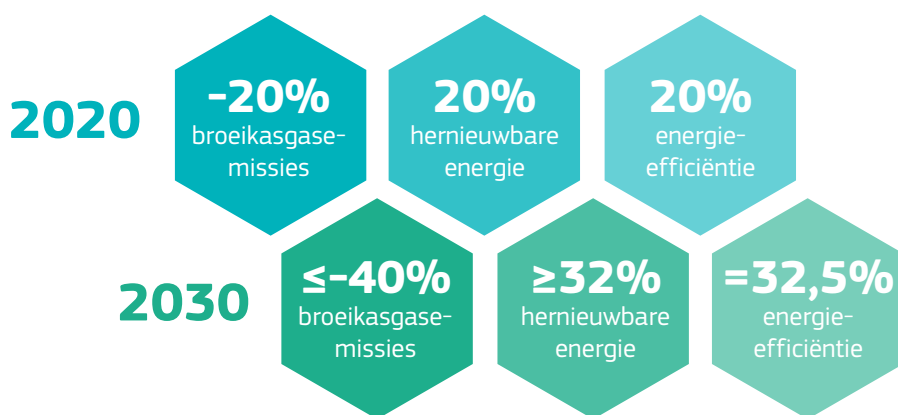
De energietransitie draagt ook bij aan de modernisering van de economie van Europa. De transitie kan economische groei, investeringen en technologisch leiderschap stimuleren, regionale ontwikkeling promoten, een schonere, gezondere omgeving bewerkstelligen en de toegang tot schonere, veiligere energie verbeteren.

STRATEGIE ENERGIE-UNIE

Een Europese Energie-unie zal ervoor zorgen dat Europa over veilige, betaalbare en klimaatvriendelijke energie kan beschikken. De in 2015 ingediende strategie voor een Energie-unie van de EU bestaat uit vijf nauw aan elkaar gerelateerde dimensies die elkaar onderling versterken:

- › Veiligheid, solidariteit en vertrouwen
- › Een volledig geïntegreerde interne energiemarkt
- › Energie-efficiëntie
- › Klimaatactie — het koolstofarm maken van de economie
- › Onderzoek, innovatie en concurrentievermogen

KLIMAAT- EN ENERGIEDOELEN

Voor de energiesector alleen al zijn over de periode 2021-2030 aanzienlijke investeringen van ongeveer 400 miljard euro nodig, hoofdzakelijk op het gebied van energie-efficiëntie, hernieuwbare energiebronnen en infrastructuur. Tegelijkertijd zullen er ook sociale kosten verbonden zijn aan het afstappen van traditionele sectoren als de kolenindustrie. Het cohesiebeleid van de EU kan regio's en steden helpen om effectieve oplossingen te ontwikkelen voor een eerlijke en efficiënte transitie naar schone energie die de diversiteit aan omstandigheden in Europa weerspiegelt.

Het cohesiebeleid biedt in de huidige periode 2014-2020 al ondersteuning aan partnerschappen, „bottom-up“-oplossingen en slimme specialisaties in koolstofarme technologieën en diensten. Die hebben duurzamer energiegebruik bevorderd in alle sectoren, waaronder de transportsector, en de toegang tot slimme netwerken vergroot. Eind 2017 was ongeveer 34,5 miljard euro van de financiering in het kader van het cohesiebeleid — de helft van de geplande financiering van 69 miljard euro voor 2014-2020 — gewijd aan projecten die de Energie-unie ondersteunen.

ENERGIEZUINIGE HUIZEN IN LITOUWEN

In Litouwen wordt ongeveer 314 miljoen euro aan middelen uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) voor 2014-2020 geïnvesteerd in de renovatie van oude appartementencomplexen om ze energiezuiniger te maken. De modernisering zal naar verwachting het energieverbruik met maximaal 60% verminderen voor 30 000 gezinnen. Eind 2017 waren 750 gebouwen gerenoveerd voor 19 000 gezinnen, was de renovatie van ongeveer 400 gebouwen bezig en stonden 700 renovaties op de planning.

Een versnelde transitie mogelijk maken

De voorstellen voor het cohesiebeleid voor 2021-2027 bevatten een korter, modern prioriteitenmenu dat is gericht op een slim, groen, koolstofarm, socialer Europa met betere verbindingen dat dichterbij de burgers staat. Ze zorgen voor flexibiliteit en gemak in de ontwikkeling van geïntegreerde benaderingen voor verschillende beleidsgebieden en regio's die de energietransitie kunnen versnellen.

Door de investeringen te concentreren op een kleiner aantal thema's, blijft het cohesiebeleid gericht op cruciale factoren voor concurrentievermogen en structurele aanpassingen aan de uitdagingen van globalisering en technologische verandering. Tegelijkertijd voorkomt dit de versnipperde inzet van middelen, zodat de nadruk komt te liggen op een slimme en innovatieve economische transformatie van regio's en een groener, koolstofarm Europa.

Op nationaal niveau verplicht het bestuur van de Energie-unie lidstaten om een geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan op te stellen voor 2021-2030. Dit plan maakt nu, net als verschillende andere maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, deel uit van de gemoderniseerde randvoorwaarden die de Commissie heeft voorgesteld voor het cohesiebeleid.

Bestuur- en hervormingsaspecten zijn immers van cruciaal belang voor succes. Gedurende de programmerings- en uitvoeringsstadia moet rekening worden gehouden met relevante aanbevelingen van het bestuur van de Energie-unie en het Europees semester.

Het voorgestelde initiatief „Stedelijk Europa“ versterkt de huidige acties ook, door voort te bouwen op de Stedelijke agenda voor de EU. Het stimuleert innovatieve investeringen en voegt verschillende financieringsmiddelen samen voor een nieuwe,

coherente aanpak die door steden kan worden gebruikt om eenvoudiger slimme koolstofarme systemen te ontwikkelen. Tegelijkertijd kan in grensoverschrijdende programma's in Interreg meer dan ooit de nadruk worden gelegd op institutionele samenwerking, het oplossen van grensproblemen en het investeren in gezamenlijke diensten. Dit alles is belangrijk voor een duurzamer energiesysteem.

Particuliere investeringen aanvullen

Het ultieme beleidsdoel is om levensvatbare energiemarkten te creëren. Het merendeel van de investeringen op dit gebied moet worden gedaan door particuliere financieringsbronnen, aangezien projecten voor hernieuwbare energie of infrastructuur tot inkomstengeneratie leiden en investeringen in energie-efficiëntie tot lagere energierekeningen.

Openbare bronnen moeten worden ingezet indien tekortkomingen van de markt tot financieringskloven leiden. De lidstaten en regio's moeten er indien nodig, in overeenstemming met staatssteunregels, voor zorgen dat overheidsfinancieringen particuliere investeringen niet vervangen, maar aanvullen en ervoor zorgen dat de particuliere investeringen goed worden benut.

Aangezien wordt voorzien dat de middelen voor het cohesiebeleid schaarser worden in de programmeringsperiode 2021-2027, moet het algehele belang van financiële instrumenten toenemen. Dit is in lijn met het algemene doel om aan te zetten tot concrete investeringen terwijl particuliere investeringen optimaal worden benut. Tegelijkertijd blijft op deze manier de flexibiliteit behouden om de algehele beleidsdoelstellingen op het gebied van economische, sociale en territoriale cohesie te verwezenlijken.

Indien delen van de activiteiten geen inkomsten genereren of kosten besparen, kunnen ze worden ondersteund met een combinatie van subsidies met financiële instrumenten, bijvoorbeeld om te helpen bij het opschalen van innovatieve technologieën of om sociale problemen als energie-armoede aan te pakken.

Nieuwe systemen aansturen

Voor het bereiken van de langetermijndoelstellingen van de EU zijn wezenlijke veranderingen nodig in onze economieën en samenlevingen. De transitie naar schone en eerlijke energie maakt systemische oplossingen nodig in plaats van optimalisering van bestaande systemen.

Het is belangrijk om relevante kennis en expertise te ontwikkelen onder actoren op elk niveau. Er is een goede coördinatie nodig tussen alle soorten belanghebbenden, zowel openbare als particuliere, onder andere voor het ontwerpen van verschillende steuninstrumenten.

Begeleidende maatregelen moeten steun omvatten voor het opbouwen van regionale en lokale capaciteit om de transitie naar schone energie in goede banen te leiden. Daarin moeten alle relevante actoren, zoals NGO's, bedrijven, onderzoekers en overheden, worden meegenomen.

Met name het uitwisselen van ervaringen tussen landen kan de capaciteit van openbare en particuliere belanghebbenden verbeteren. Op EU-niveau heeft het netwerk van energie- en beheersautoriteiten (EMA) een nuttige rol. ■

MEER INFO:

<https://europa.eu/!jN48TP>

IN UW EIGEN WOORDEN

PANORAMA
is blij met uw
bijdragen!

Op de pagina „In uw eigen woorden” van *Panorama* kunnen belanghebbenden op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau hun prestaties in de periode 2014-2020 uitzetten en hun mening geven over de lopende en cruciale

discussies over het cohesiebeleid voor de periode na 2020. *Panorama* verwelkomt bijdragen in uw eigen taal, die mogelijk in een toekomstige editie worden opgenomen. Neem contact met ons op via regio-panorama@ec.europa.eu voor meer informatie over richtlijnen en termijnen.

Cohesiebeleid stimuleert ontwikkeling in Niederösterreich

Niederösterreich is qua oppervlak de grootste regio van Duitsland en qua bevolking, met 1,67 miljoen inwoners, de op een na grootste. Uitdagingen met betrekking tot de economische dynamisme, infrastructuur, een groeiend inwoneraantal en de nabijheid van Wenen spelen een belangrijke rol, net als de uitdagingen als gevolg van het feit dat de regio grenst aan Tsjechië en Slowakije.

Johanna Mikl-Leitner
Lid van het Europese Comité
van de Regio's
Districtshoofd van
Niederösterreich

Martin Eichinger
Deskundige op het gebied van
regionaal EU-beleid

Dankzij cohesiefondsen kan Niederösterreich veel van deze uitdagingen het hoofd bieden en verschillende projecten invoeren op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling, milieubescherming en -behoud, onderzoek, ontwikkeling en nieuwe technologieën. De economie van de regio profiteert ook van cohesiebeleidssteun voor modernisering van bedrijven en nieuwe bedrijfstakken. De hieruit voortvloeiende economische ontwikkeling heeft de werkgelegenheid in Niederösterreich verbeterd. De werkloosheidscijfers zijn lager dan ze in 18 jaar zijn geweest.

Met regionale investeringen in grensoverschrijdende projecten kunnen we het idee van een gemeenschappelijk Europa overbrengen naar burgers. Een daarvan, het „taaloffensief Niederösterreich”, bereidt jongeren taalkundig en intercultureel voor op de gemeenschappelijke economische markt en werkgelegenheidmarkt met Tsjechië, Slowakije en het nabijgelegen Hongarije. Met een ander project, het initiatief „gezondheid over de grens”, wordt de gezondheidszorg voor mensen in grensregio's verbeterd.

„Onze diverse regionale projecten stimuleren grensoverschrijdende samenwerking die onze Europese identiteit vormgeeft”, vertelt Martin Eichinger, plaatsvervangend lid van het Europese Comité van de Regio's en lid van de regering van Niederösterreich op het gebied van wonen, werkgelegenheid en internationale relaties.

Niederösterreich was een drijvende kracht voor Europese regio's en zal dat ook in de toekomst zijn. Het hart van Europa klopt in de regio's, die zich in de beste positie bevinden om het idee van een gemeenschappelijk Europa over te brengen aan burgers.

In 2010/2011 werd in Niederösterreich, samen met andere regio's en organisaties, het werk voor het EU-cohesiebeleid in gang gezet dat in de financieringsperiode 2014-2020 doorgaat in alle EU-regio's. In 2016 sloten 342 regionale en provinciale partners, die 83% van het inwoneraantal van EU-27 vertegenwoordigen, zich aan bij onze oproep om het regionaal EU-beleid na 2020 voort te zetten.

In januari 2018 heb ik de behoeften van het netwerk gepresenteerd aan de voorzitter van de Commissie, Jean-Claude

Juncker. Samen met de #CohesionAlliance van het Comité van de Regio's waren we ook actief in onderhandelingen over het volgende meerjarig financieel kader (MFK).

Veel van onze behoeften zijn opgenomen in de nieuwe voorstellen van de Europese Commissie voor het cohesiebeleid voor 2021-2027. Hieronder vallen de beschikbaarheid van cohesiefondsen voor alle regio's, een blijvende focus op grensoverschrijdende samenwerking, concentratie van EU-fondsen in gebie-

den met EU-meerwaarde en een eenvoudiger administratie.

Een volgende stap zal worden gezet op de tiende Europese innovatietop in het Europees Parlement, op 28 november. Europese regio's zullen laten zien dat innovatie, als prioriteit voor groei, werkgelegenheid en vooruitgang, niet los kan worden gezien van het cohesiebeleid. Beide verbeteren regio's en steden, om een gemeenschappelijk sterk en veilig Europa te garanderen voor alle burgers. ■

Investeren in steden om lokale ontwikkeling te stimuleren

Aangezien het cohesiebeleid de grootste bron van financiële steun is voor investeringen in economische groei en banen, zijn gemeenten in Roemenië voorstander van een vereenvoudigd cohesiebeleid waarin steden consistent worden benaderd.

Robert Sorin Negoită
Voorzitter van de vereniging van gemeenten van Roemenië
Burgemeester van Sector 3 van de gemeente Boekarest

De begrotingsmiddelen die worden toegewezen aan duurzame stedelijke ontwikkeling, moeten in verhouding staan tot het vitale belang van steden in de groei en ontwikkeling van landen. Lokale overheden zijn in staat om de beschikbare middelen efficiënt te gebruiken om de gewenste resultaten te behalen, om zich aan te passen aan en snel te anticiperen en reageren op de steeds diverser wordende behoeften van burgers, en om toegankelijk te zijn voor

begunstigden en rekenschap aan hen af te leggen. Het zijn de lokale overheden die het initiatief nemen in het omvormen van hun eigen stad in een centrum dat concurrerend en aantrekkelijk is voor inwoners.

Het enkele regelgevende kader en de invoering van nieuwe criteria voor de toewijzing van Europese fondsen zullen bijdragen aan een betere aanpassing op de actuele situatie, behoeften en prioriteiten van regio's en steden. Consolidatie van het partnerschapsbeginsel en de rol van de lokale en regionale overheden in de invoering van het cohesiebeleid door middel van hun actieve betrokkenheid en de promotie van hulpmiddelen om lokale ontwikkeling te stimuleren en steunen door middel van geïntegreerde strategieën, kunnen nog meer bijdragen aan het beperken van het risico van grotere regionale verschillen.

Voor de toekomst na 2020 geloven we in vereenvoudiging van het cohesiebeleid, in het gericht inzetten van middelen voor succesvolle programma's met positieve resultaten en een positieve impact op burgers, en in het consolideren van informatie- en verspreidingsactiviteiten. ■

EU-financieringsbeleid 2021-2027 — een Duits perspectief

Duitse lokale overheden verwelkomen hervormingen van het MFK die erop gericht zijn het kader te vereenvoudigen en transparanter te maken, nieuwe uitdagingen aan te pakken en de financieringskloof te dichten die ontstaat door de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de EU.

Maximilian Klein
Kantoorhoofd van het Europabüro
der Bayerischen Kommunen

Het MFK en de regelgeving over individuele financieringsprogramma's zijn met name van belang voor lokale overheden. Zij bepalen de richting en kwaliteit van EU-fondsen voor zeven jaar. De Commissie heeft lef getoond door een begroting voor te stellen die, ondanks de oproep om over de gehele linie te besparen, in feite in absolute cijfers toeneemt.

Het EU-financieringsbeleid heeft gevolgen voor bijna elk aspect van lokaal beleid, of het nu gaat om het stimuleren van innovatieve lokale mobiliteitsoplossingen, steun voor basisvoorzieningen in dunbevolkte grensgemeenschappen of de financiering van integratiemaatregelen voor de meest kansarme bevolkingsgroepen. EU-fondsen kunnen altijd het verschil maken tussen of een project wordt ingevoerd of niet.

Meebeslissen over de toekomst van financieringsbeleid is daarom van het grootste belang voor lokale overheden. Lokale overkoepelende overheidsorganisaties in Beieren dachten al vroeg na over welke vorm toekomstige financieringen moesten krijgen. Ze integreerden dit actief in hun werkproces en deelden hun zienswijze met de Commissie.

De Commissie bespreekt momenteel voorstellen en heeft geprobeerd veel van de belangrijkste verzoeken aan te pakken. Er is geprobeerd om de bureaucratie te beperken, om meer flexibiliteit mogelijk te maken in het opstellen en implementeren van doelstellingen en om thematische doelstellingen beter af te

stemmen op werkelijke concrete behoeften. Lokale overheden bepleiten deze punten ook in doorgaande procedures.

Het belangrijkste verzoek was echter om in alle regio's van Europa steun beschikbaar te blijven maken, met name door middel van Europese structuur- en investeringsfondsen.

Dit punt is volledig opgepakt door de Commissie. Lokale overheden hebben ook steun gekregen van een grote meerderheid van het Europees Parlement. EU-financiering heeft niet alleen meerwaarde opgeleverd in cohesielanden, maar zorgt ook voor een grotere cohesie in alle lidstaten en voor een bevolking die zich gemakkelijker kan identificeren met de EU en de Europese gedachte.

Het is nu belangrijk dat de lidstaten aan de ene kant en het Europees Parlement aan de andere kant zo snel mogelijk een overeenstemming bereiken. Wat tegen elke prijs moet worden voorkomen, is een langdurige fase waarin het niet mogelijk is om EU-financiering aan te vragen. ■

Beter lokaal zakendoen versterkt globaal concurrentievermogen

In het tweede rapport „Zakendoen in de Europese Unie 2018” wordt de regelgevende en administratieve omgeving geanalyseerd van vijf belangrijke gebieden in 25 steden in Kroatië, Tsjechië, Portugal en Slowakije.

EU-steden kunnen een belangrijke rol spelen in het scheppen van de juiste voorwaarden om lokale bedrijven te laten groeien en banen te laten creëren. Tegelijkertijd doet de grootte er niet altijd toe. Hieronder staan een aantal opvallende punten uit de tweede reeks rapporten, gepubliceerd door de Commissie en de Wereldbank, die waardevolle inzichten geven in welke factoren ondernemers helpen en welke ze hinderen bij het opzetten en uitbreiden van bedrijven in de EU.

In het algemeen genomen komen uit de analyse — die gericht was op het oprichten van een bedrijf, de behandeling van bouwvergunningen, de tenuitvoerlegging van contracten, de toegang

tot elektriciteit en het registreren van eigendom — uiteenlopende prestaties naar voren, niet alleen tussen EU-lidstaten, maar ook binnen elk van de vier landen uit de analyse.

In Kroatië stuiten ondernemers in de kleinere steden Varaždin en Osijek bijvoorbeeld op minder obstakels dan hun collega's in de grootste steden van het land. Het is eenvoudiger om een bedrijf op te richten in Split, de behandeling van bouwvergunningen en de toegang tot elektriciteit zijn het eenvoudigst in Varaždin, terwijl Osijek uitblinkt in de prestaties op het vlak van het registreren van eigendom en de tenuitvoerlegging van contracten.

In de drie grootste steden van Tsjechië — Praag, Brno en Ostrava — is zakendoen veel eenvoudiger dan elders in het land. De hoofdstad Praag scoort het best op het gebied van toegang tot elektriciteit en de tenuitvoerlegging van contracten, terwijl Brno, de op een na grootste stad, de andere steden achter zich laat als het gaat om de behandeling van bouwvergunningen. Een andere grote Tsjechische stad, Ostrava, is de nationale kampioen op het gebied van het registreren van eigendom.

In Portugal komt de stad Porto op de eerste plaats als het gaat om de behandeling van bouwvergunningen. De toegang tot elektriciteit en de tenuitvoerlegging van contracten werkt eenvoudiger voor bedrijven in Coimbra, terwijl bij het registreren van eigendom minder bureaucratie komt kijken in Faro, Funchal en Ponta Delgada. In tegenstelling tot in de andere drie lidstaten in het onderzoek, scoren in Portugal individuele steden vaak het best in verschillende sectoren.

Darko Horvat, minister van economie van Kroatië

Vittoria Allia Di Villafranca, Europese Commissie

Elisabetta Capannelli, Wereldbank

„Zakendoen in de EU” speelt een belangrijke rol bij het creëren van de juiste voorwaarden voor succesvol overheidsbeleid en het aantrekken van investeringen in de EU-regio’s.

Prešov en Žilina scoren staan bovenaan als het gaat om het oprichten van een bedrijf in Slowakije. Het verkrijgen van een bouwvergunning werkt efficiënter in Prešov, terwijl de toegang tot elektriciteit eenvoudiger is in Žilina. Trnava blinkt uit in de prestaties op het vlak van het registreren van eigendom en Košice op het gebied van de tenuitvoerlegging van contracten. Net als in Kroatië zijn ook in Slowakije kleinere steden vaak bedrijfsvriendelijker dan in de hoofdstad Bratislava.

Goede praktijken identificeren

Van groot belang is het feit dat de duidelijkste verschillen in elk land naar voren komen waar lokale overheden de grootste autonomie hebben in het ontwikkelen en invoeren van regelgeving, zoals op het gebied van bouwvergunningen, de toegang tot elektriciteit en de tenuitvoerlegging van contracten. Het rapport vormt een sterk argument voor doelgerichte interventies die erop zijn gericht om de bestaande mogelijkheden voor het stimuleren van doelmatige regelgeving en kwaliteit aan te grijpen door te profiteren van schaalvoordelen en te investeren in modernisering van de administratie. In dit opzicht helpt de analyse nationale en lokale besluitvormers ook door goede bestaande praktijken te identificeren waarmee lokale bedrijfsomgevingen kunnen worden verbeterd en bedrijven tijd en geld kunnen besparen.

„Zakendoen in de EU” speelt een belangrijke rol bij het creëren van de juiste voorwaarden voor succesvol overheidsbeleid en het aantrekken van investeringen in de EU-regio’s. Het merendeel van de fondsen van het cohesiebeleid wordt geïnvesteerd in minder ontwikkelde regio’s en landen, waar het bedrijfsklimaat vaak minder gunstig is. Als gevolg hiervan is het van essentieel belang om de vertragingen en kosten waar ondernemingen mee te maken krijgen, terug te brengen, om deze regio’s en landen te helpen hun achterstand op de rest van de EU in te lopen.

Zowel in het zevende cohesierapport als in het rapport van de Commissie over concurrentievermogen in regio’s met een laag inkomen en een lage groei wordt de noodzaak benadrukt van het verbeteren van het openbaar bestuur en het transparanter en efficiënter maken van procedures. De invoer van online-

platforms voor registratie, diensten en begeleiding is bijvoorbeeld met name van belang voor kleine en middelgrote ondernemingen, om ze te helpen om te gaan met administratieve vereisten en om financieringsbronnen te identificeren en daar toegang tot te krijgen. Het verkorten van de tijd die nodig is om bouwvergunningen te krijgen, is van essentieel belang voor belangrijke infrastructures.

Een helpende hand

De Commissie werkt actief samen met de EU-lidstaten en regio’s om de doeltreffendheid van concrete overheidsinvesteringen te verbeteren en om het volledige potentieel ervan vrij te maken voor het genereren van groei en banen. Samen met de Wereldbank is er een reeks gezamenlijke acties ondernomen om regio’s te helpen hun achterstand in te lopen, met name in Polen, Slowakije en Kroatië.

In reactie op de bevindingen zei Corina Crețu, commissaris voor regionaal beleid: „Het toekomstige cohesiebeleid voor 2021-2027 blijft lidstaten ondersteunen in hun inspanningen om EU-regio’s aantrekkelijker plaatsen te maken om in te werken en investeren.”

Dit rapport is het tweede in een reeks door het Directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling van de Commissie gefinancierde subnationale „Doen-rapporten”. De eerste reeks werd gepubliceerd in 2017 en had betrekking op steden in Bulgarije, Hongarije en Roemenië (*Panorama* 62, pagina 28). ■

MEER INFO

<https://bit.ly/2zHUK77>

Het roadtripproject — wat een reis!

Acht jongeren hebben de reis van hun leven afgerond. Ze reisden voor het roadtripproject door heel Europa om de door de EU ondersteunde projecten en initiatieven te verkennen. Ze ontdekten dat Europa meer inhield dan ze dachten en dat er meer is dat ons verbindt.

In vier maanden tijd doorkruisten de reizigers in teams van twee personen heel Europa via vier routes: door het Middellandse Zeegebied, langs de Atlantische kust, door de Baltische staten en langs de Donau. Het tempo lag hoog.

De acht reizigers, afkomstig uit acht landen en met verschillende achtergronden, brachten elk een uniek perspectief mee op hun eigen maandenlange reis. Ze reisden door meer dan

20 landen, bezochten meer dan 50 projecten, proefden fantastisch lokaal voedsel, probeerden nieuwe ervaringen en maakten talloze nieuwe vrienden.

Een laatste bijeenkomst in Berlijn bood iedereen de kans om ervaringen uit te wisselen, of dat nou ging om het opruimen van afval aan de Middellandse Zee, het bezoeken van een kunstcentrum dat zich in twee tijdzones bevindt of het wandelen tussen boomtoppen in Litouwen.

Geïnspireerd om Europa zelf te gaan verkennen? Ga naar de roadtripwebsite en ontdek meer van wat de reizigers in hun blogs en video's voor ons hebben vastgelegd. ■

MEER INFO

<https://roadtripproject.eu/>

„Als ik aan Europa dacht, dacht ik aan een blauwe vlag met gele sterren en dat Europa eigenlijk niets meer is dan wat landen bij elkaar. Een mozaïek van verschillende mensen, maar wel gewoon mensen.”

Louis (21, België, Mediterrane route)

„De constante veranderingen in het landschap, de weg, elke nieuwe dag, elke nieuwe vriend, dat zijn de dingen die ik het meest waardeer ... ik ben er trots op dat ik uit Ecuador kom, ik ben er trots op dat ik in Litouwen woon en nu ben ik er trots op dat ik een inwoner van Europa ben.”

Fabian (25, Ecuadoraan die in Vilnius, Litouwen, woont, Atlantische route)

„De basisles die je uit de roadtrip kunt trekken, is hoe mensen en verschillende landen kunnen samenwerken. We kunnen allemaal samenwerken en dingen tot een succes maken.”

Achilleas (22, Griekenland, Baltische route)

„Ik heb veel geleerd: over Europa, ons milieu, natuur en mensen. Ik voelde me geïnspireerd en geraakt en ik hoop dat de video's dat ook met de kijker doen.”

Yldau (24, Nederland, Atlantische route)

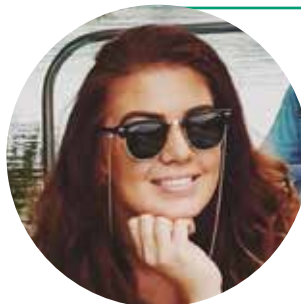
„Wees niet bang om met mensen te praten. Dat is het belangrijkste: stap op iedereen af!”

Kenneth (20, Ierland, Donauroute)

„Ik heb zoveel over mezelf geleerd, wie ik ben, over verschillende landen en culturen, hun geschiedenis, wat ze hebben meegemaakt en wat ze van de toekomst willen.”

Susann (21, Estland, Donauroute)

„We mogen alle projecten die we hebben bezocht nooit vergeten; ze zijn van mensen die iets willen veranderen in de samenleving.”

Louisa (26, Duitsland, Mediterrane route)

„Voor mij gaat het roadtripproject over verbinding maken met mensen die we onderweg hebben ontmoet. Het gaat ook over reizen, over nieuwe dingen ontdekken.”

Luna (23, Spanje, Baltische route)

Rio-Antirribrug, Golf van Korinthe, Griekenland

Echte Finse vissers worden, Tornio, Finland

Vis op ambachtelijke wijze verpakken in Burela, Spanje

PlantCult, Thessaloniki, Griekenland

Vinovert: wijn proeven in Bordeaux, Frankrijk

Nieuwe concertzaal in Szczecin, Polen

Gabarage: de coolste designwinkel in Wenen, Oostenrijk

Andere Baustelle, een alternatieve carrière vinden in Ulm, Duitsland

Achilleas en Luna

Yldau en Fabian

Kenneth en Susann

BALTIC

28 juli – 25 augustus

Louis en Luisa

ATLANTIC

19 mei – 16 juni

DANUBE

23 juni – 21 juli

MEDITERRANEAN

14 april – 12 mei

EU IN MY REGION

Het verhaal achter door de EU gefinancierde projecten

Ziekenhuis in Kalisz, Polen: de effecten van thermo-moderniseringswerkzaamheden — Andrzej Kurzynski

#EUinmyRegion heeft burgers in staat gesteld om duizenden door de EU gefinancierde projecten te ontdekken en om daar door middel van blogs en videowedstrijden verhalen over te vertellen.

De beste manier om informatie over de gevolgen van EU-projecten en -programma's te verspreiden, is door burgers ze in hun eigen buurt te laten ontdekken. Dat is waar #EUinmyRegion om draait: een kans om te leren, betrokken te raken, mee te doen en te winnen.

De campagne is georganiseerd rond vier initiatieven: de open dagen van EU-projecten, een blogwedstrijd, een fotowedstrijd en een onlinequiz. Deze activiteiten moedigen burgers aan om door de EU gefinancierde projecten te bezoeken en ontdekken en om daar afbeeldingen, blogposts, video's en ervaringen over te delen via social media.

Open dagen en blogs

Dit jaar vonden de open dagen van EU-projecten voornamelijk in mei plaats. Begunstigden van EU-financiering verwelkomden honderden duizenden burgers op hun projectterreinen op meer dan 2.000 locaties in de hele Europese Unie.

De blogwedstrijd zorgde voor verhalen — blogposts of video's — in alle EU-talen over mede door de EU gefinancierde

projecten. Uit de 120 inzendingen koos de jury drie winnaars: Radu Dumitrescu uit Roemenië, voor zijn persoonlijke verslag van het Europese jeugdwekenproject van Erasmus+; Amaury Bisiaux uit Frankrijk, die met de trein door Europa reisde en het nieuwe initiatief „DiscoverEU” beschreef; en Mari Giner Soler uit Spanje, die verslag uitbracht over innovatieve mkb-bedrijven die worden gesteund door regionale fondsen.

De winnaars kunnen in oktober 2018 in Brussel genieten van een cursus van drie weken over EU-communicatie.

Quiz en foto's

Ten slotte ontvingen acht winnaars van de onlinequiz over Europese cultuur en tradities elk een mand vol Europese delicatessen.

Met de fotowedstrijd wordt de aandacht gevestigd op cruciale investeringen die dankzij de Europese Unie zijn gedaan in Europese regio's. Om met de wedstrijd mee te doen, moesten burgers een foto maken van een mede door de EU gefinancierd project en deze foto insturen. Uit de 530 inzendingen heeft de jury dertig winnende foto's geselecteerd op basis van esthetische kwaliteit, creativiteit en relevantie met betrekking tot het thema van de wedstrijd.

De winnaars zijn:

- Florian Juritsch
- Fabrice Serodes
- Lyubomila Dimitrova
- Sophie Pedroso
- Emmanuel Lemaigen
- Marjorie Baque
- Adrien Staquet en Sophie Balzing
- Michael Lamla
- Michail Amoiridis
- Carmela Gioia
- Filippo Cioffi
- Giovanni Sogari
- Giuseppe Pignotti en Margherita Maggi
- Aigars Ievins
- Alex Kaousche
- Bram Gesink
- Adrian Krać
- Andrzej Kurzynski
- Karolina Nawrot en Michał Szkudlarek
- Eduardo Ventura en Hugo Alexandre dos Santos Couto
- Maria Gabriela Riglea en Vasile Stoica
- Marek Vcelka
- Susanna Včelková en Patrik Vaclavik
- Zane Sime

Van de foto's is een tentoonstelling samengesteld die door Europa gaat reizen. De opening vindt in oktober 2018 plaats in Brussel tijdens de Europese week van regio's en steden. ■

MEER INFO

www.euinmyregion.eu

Port de Vilanova i la Geltrú, Spanje: visser die zijn stelkorf en boot voor de kreeftenvangst schoonmaakt — Sophie Pedroso

Hoogovens Belval, Luxemburg — Alex Kaousche

Vallende sterren achter silo's voor gedroogde slib bij de waterzuiveringsinstallatie van Barreiro/Moita, Portugal — Eduardo Ventura

YOUTH4MEDIA

Het mediaprogramma „Youth4Regions” ondersteunt de ontwikkeling van de nieuwe generatie journalisten die gespecialiseerd zijn regionaal beleid. Het programma moedigt deze jonge Europeanen aan om te communiceren over door de EU gefinancierde projecten.

Een fantastische kans voor de jongere generatie

Hieronder presenteren we de eerste vier winnende teksten uit de blogwedstrijd YOUTH4MEDIA voor jonge journalisten.

Kirklees in West Yorkshire, in het noorden van Engeland, is met zijn 437 000 inwoners het op tien na grootste overheidsdistrict in het Verenigd Koninkrijk. Het gebied heeft gedurende de afgelopen tien jaar ten minste 20 miljoen Britse pond (ongeveer 22 miljoen euro) ontvangen, vooral uit het EFRO, om het creëren van banen, innovatie en projecten voor jonge ondernemers te ondersteunen.

Het EFRO heeft 1,8 miljoen Britse pond geïnvesteerd om een voormalige gasfabriek om te bouwen tot het Bretton Business Park in Dewsbury, waardoor vervolgens ongeveer 130 nieuwe banen werden gecreëerd en veel succesvolle nieuwe bedrijven ontstonden.

Het populairste en succesvolste project was het „Kirklees Youth Enterprise Centre” (KYECC), dat deels werd gefinancierd door middel van het EFRO-programma voor 2007-2013. Het centrum werd opgericht in de Creative and Media Studio School van Huddersfield en ontving meer dan 4,9 miljoen Britse pond om leerlingen in de leeftijdscategorie 14-19 jaar de vaardigheden te leren en financiële ondersteuning te bieden om zelf een onderneming op te richten.

» Het EFRO heeft geholpen bij het creëren van banen en bedrijven in de regio Kirklees ... Maar hoe ziet de toekomst eruit nu de Brexit eraan komt? »

De leerlingen leerden een ondernemingsplan te schrijven en een bedrijf op te richten. De school organiseerde ook meerdere „testbedrijven” om de leerlingen een idee te geven van hoe het is om om te gaan met echte klanten en echte problemen. Het doel was om een sterk ondernemingsplan te creëren om aan een panel van zakelijke deskundigen te presenteren. Als hun plannen goed in elkaar zaten, maakten de leerlingen kans op een subsidie van 5 000 Britse pond om hun eigen bedrijf op te richten en te voeren, met ondersteuning van een zakelijk adviseur en mentor.

Het programma heeft tot nu toe 67 jonge ondernemers geholpen een bedrijf op te richten in de regio Kirklees. Een van hen is Zoe Ann, die fotografie studeerde aan de University of Huddersfield, omdat ze altijd al trouwfotograaf wilde worden. Terwijl ze nog op de universiteit zat, richtte ze, op 18-jarige leeftijd, haar bedrijf op met hulp van het KYEC. Ze studeerde in 2017 af en ging fulltime in haar eigen bedrijf werken, waarbij ze de kennis en subsidie van het programma gebruikte.

Max Lockwood haalde in 2015 het nieuws in de pers van Yorkshire toen hij een subsidie kreeg voor zijn ondernemingsplan. De jonge ondernemer, met het syndroom van Down, lanceerde het bedrijf OUR T-SHIRT met als doel om het bewustzijn van zijn genetische aandoening te vergroten. Sommige van zijn T-shirts zijn ontworpen rond het thema „chromosoom 21”, bijvoorbeeld met een muziektuetsenbord met

Maria Ward-Brennan is 21 en komt uit Carrickmacross, County Monaghan in Ierland. Ze zit momenteel in het laatste jaar van een cursus journalistiek aan de University of Huddersfield in West Yorkshire, VK. Ze is onder andere geïnteresseerd in reizen, lezen en politiek en hoopt in de toekomst naar Frankrijk te verhuizen.

twintig zwarte toetsen en één rode. Hij bedrukt ook T-shirts met eigen ontwerpen of afbeeldingen van klanten.

Het EFRO heeft geholpen bij het creëren van banen en bedrijven in de regio Kirklees en in de rest van het VK, door de jongere generatie een unieke kans te bieden. Maar hoe ziet de toekomst eruit nu de Brexit eraan komt? EU-financiering wordt volgens planning beëindigd in maart 2019 en het is niet duidelijk waar financiering van nieuwe bedrijven vanaf dan vandaan zal komen.

En wie zal innovatiemogelijkheden zoals die uit het KYEC-programma financieren? Niemand lijkt te weten hoe de toekomst eruit zal zien voor lokale bedrijven in de regio Kirklees, die het binnenkort zullen moeten doen zonder Europese financiering. ■

Maak kennis met de stedelijke agenda voor de EU!

De stedelijke agenda voor de EU is een geïntegreerde en gecoördineerde Europese aanpak van stedelijke problemen waarbij actoren op EU-niveau en nationaal, regionaal en lokaal niveau betrokken zijn.

De stedelijke agenda¹ kwam in mei 2016 tot stand door middel van het Pact van Amsterdam². In de oprichtingsakte kwamen de EU-ministers die verantwoordelijk zijn voor stedelijke kwesties overheen zich te richten op drie pijlers voor het maken en invoeren van EU-beleid: betere regulering, betere financiering en betere kennis.

In het initiatief, dat is gebaseerd op de principes van subsidiariteit en evenredigheid, zijn **stedelijke, regionale, nationale en Europese overheden en belangenorganisaties uit heel Europa bijeengebracht** met één doel: om gezamenlijke antwoorden te vinden op het groeiend aantal uitdagingen waar steden mee te maken krijgen.

Sinds de lancering van de stedelijke agenda zijn **twaalf partnerschappen**³ opgezet: het initiatief ging in 2016 van start met partnerschappen op het gebied van de inclusie van migranten en vluchtelingen, luchtkwaliteit, huisvesting en armoede in de stad. Momenteel worden de actieplannen van de meeste partnerschappen ingevoerd. Voor de in 2017 opgezette partnerschappen, op het gebied van de digitale transitie, de circulaire economie, stedelijke mobiliteit en banen en vaardigheden in de lokale economie, zijn ook concrete voorstellen gedaan in de vorm van (ontwerpen voor) actieplannen, die nu worden ingevoerd of afgestemd.

De jongste partnerschappen, op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, innovatieve en verantwoordelijke overheidsopdrachten en duurzaam gebruik van land en op natuur gebaseerde oplossingen, sloten zich in de zomer van 2017 aan bij de gemeenschap voor de stedelijke agenda. In die partnerschappen worden momenteel ontwerpen voor actieplannen opgesteld, die naar verwachting volgend jaar zullen worden afgerond. **In alle samenwerkingen werd het publiek geraadpleegd** tijdens het opstellen van de actieplannen, door deze voorafgaand aan de afronding en erkenning door de lidstaten in te dienen voor onlineterugkoppeling.

De makers van de stedelijke agenda voor de EU waren zich terdege bewust van het **belang van contact maken**. Communicatie met het grote publiek gebeurt dan ook niet alleen via opinieonderzoeken, maar ook door middel van een speciale website, Twitter, e-mail, een nieuwsbrief en partnerschapevenementen.

De komende Europese week van de regio's en steden is een ander voorbeeld van hoe het publiek in aanraking komt met de stedelijke agenda: dit jaar kunnen bezoekers op het evenement meer te weten te komen in de „Urban Corner”, die het resultaat is van een samenwerking tussen EUROCITIES, het Gemeenschappelijk centrum voor onderzoek, URBACT, „Stedelijke innovatieve acties” en URBIS. Door middel van spellen, presentaties, netwerk mogelijkheden en Virtual Reality-ervaringen worden een aantal van de vele ideeën voor het **verbeteren van de levenskwaliteit in stedelijke gebieden** tentoongesteld. ■

MEER INFO

<http://www.urbanagendaforthe.eu>

Twitter: @EUUrbanAgenda

E-mail: UA.communication@ecorys.com

¹ Zie Panorama nr. 58, pagina 4: <http://ec.europa.eu/xN38Yu>

² <https://ec.europa.eu/futurium/en/content/pact-amsterdam>

³ <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>

DE TIJDLIJN VOOR WERKZAAMHEDEN IN EEN PARTNERSCHAP (ONGEVEER DRIE JAAR)

1.

Inventariseren (het identificeren van bestaande werkzaamheden en bestaande bronnen van financiering en expertise)

2.

Knelpunten en potentieel identificeren

3.

Een actieplan ontwikkelen (een set concrete acties en een routekaart voor de invoering daarvan)

4.

Het actieplan invoeren

5.

De partnerschap evalueren

„De stedelijke agenda is een inclusief, participatief instrument dat gericht is op het realiseren van een beter Europa. De agenda werkt vanuit het veld en geeft steden een stem, zodat ze een directe dialoog kunnen aangaan met lidstaten en

de Europese Commissie (...) waarin ze hun behoeften vrij kunnen uiten en bewust deel kunnen uitmaken van een nieuw experimenteel proces. Dit is tegelijkertijd interessant en uitdagend, omdat middelgrote en kleine steden er waarschijnlijk niet aan gewend zijn om voor de EU te werken (...), maar het is echt een fantastische kans om (...) deel uit te voeren waarmee aan een gemeenschappelijke visie wordt gewerkt voor een nieuwe strategie om samen een nieuw stedelijk gebied te ontwikkelen, waarmee bewuster het hoofd kan worden geboden aan prioriteitsthema's.”

Stefania Manca

Coördinator van de partnerschap over aanpassing aan klimaatverandering

„De acties die we presenteren, zijn concrete acties voor het realiseren van een stad waar bewoners en ondernemers niet denken in termen van afval, maar in termen van grondstoffen met een blijvende economische en sociale

waarde. Een stad waar stedelijke grondstoffencentra sociale en economische knooppunten zijn waar bewoners en ondernemingen elkaar ontmoeten en samenwerken aan circulair grondstoffenbeheer. Europese wetgeving verleidt lokale overheden, bedrijven en investeerders om alle soorten afval, evenals water, optimaal te benutten. (...) Er zijn ook toegankelijke hulpmiddelen die de stad door de verschillende financieringsmogelijkheden begeleiden en die interessante financiers bijstaan die hun fondsen richten op investeringen in de circulaire transitie.”

Håkon Jentoft

Coördinator van de partnerschap over circulaire economie

STEDELIJKE INTEGRATIEACADEMIE

De „Urban Academy on Integration”⁴ (stedelijke integratieacademie) is een van de eerste in te voeren acties. Met de academie, die in een partnerschap over de inclusie van migranten en vluchtelingen werd ontwikkeld, wordt ernaar gestreefd om een Europese strategische leeromgeving te creëren voor beleidsmakers en -uitvoerders die zich op lokaal, regionaal en nationaal niveau bezighouden met integratie, en om een mogelijkheid te bieden om netwerken te creëren van collega's die zich richten op vergelijkbare integratieproblemen in Europa. De eerste editie, die van 16 tot en met 18 april 2018 plaatsvond in Brussel, was een succes. In het voorjaar van 2019 zal een tweede editie worden gehouden.

„We doen een handreiking naar steden buiten onze partnerschap door mee te doen aan coördinator-bijeenkomsten, netwerksessies en ook externe evenementen, zoals het

Procura+ -seminar in Oslo eerder dit jaar, of de komende Europese week van regio's en steden in oktober in Brussel.”

Valentina Schippers-Opejko

Coördinator van de partnerschap over innovatieve en verantwoordelijke overheidsopdrachten

⁴ <https://europa.eu/qM49GV>

Integreren om te innoveren

Het EUROCITIES-netwerk omvat meer dan 140 van de grootste steden van Europa en meer dan 40 partnersteden. Marton Matko, een EUROCITIES-beleidsadviseur, evalueert de nieuwste actie van de Commissie met betrekking tot stedelijk beleid.

U bent betrokken bij verschillende partnerschappen voor de stedelijke agenda. Wat zijn de volgende belangrijke stappen om steden meer te betrekken bij de vormgeving en invoering van stedelijk beleid?

EUROCITIES steunt de invoering van de stedelijke agenda voor de EU. Het is een cruciale mijlpaal richting een uitgebreidere en praktischere aanpak van stedelijke kwesties in Europa.

Voor het eerst zijn steden in gesprek met nationale overheden en diensten van de Europese Commissie om beleid en programma's nuttiger te maken voor stedelijke uitdagingen. In de partnerschappen komen praktische voorstellen naar voren over hoe regelgeving, financiering en kennis van gemeenschappelijke EU-prioriteiten, zoals luchtkwaliteit, hergebruik van afval, klimaatactie of integratie van vluchtelingen, kunnen worden verbeterd.

Op de HABITAT III-conferentie heeft de EU afgesproken de agenda in te voeren

als de bijdrage van de EU aan de Nieuwe stedelijke agenda van de VN. We zijn van mening dat lidstaten en EU-instellingen een gedeelde verantwoordelijkheid hebben om meer bij het initiatief betrokken zijn en het beter te ondersteunen, voor nuttige, tastbare resultaten.

Een volgende stap zou zijn om de werkmethode te kopiëren in een nationale of regionale context. Een aantal lidstaten en regio's zijn bezig dergelijke initiatieven te testen, maar de werkmethode kan ook breder worden toegepast, bijvoorbeeld in de programmering van het cohesiebeleid.

Wat zijn de belangrijkste verbeteringen in het nieuwe kader voor het cohesiebeleid als het gaat om het stimuleren van een werkelijk geïntegreerde, plaatsgebaseerde aanpak?

We beseffen dat de voorstellen van de Commissie voor het nieuwe kader voor het cohesiebeleid veel van de aanbevelingen weerspiegelen van de groep op hoog niveau inzake vereenvoudiging van

de Europese structuur- en investeringsfondsen. Met de aanbevelingen worden niet alleen de lasten voor begunstigden verminderd, maar wordt ook het beheer van de fondsen aanzienlijk gestroomlijnd, waardoor een snellere start en invoering mogelijk zou moeten worden.

We vinden tussentijdse herprogrammering om beter in te spelen op opkomende uitdagingen ook een goed idee. Ook verwachten we dat lidstaten de flexibiliteit zullen waarderen die de nieuwe beleidsdoelstelling voor geïntegreerde territoriale ontwikkeling biedt. We zouden echter graag sterkere garanties zien dat steden en lokale overheden goed worden betrokken bij het vormgeven van programmaprioriteiten.

Wat ontbreekt er het meest in de stedelijke dimensie van het voorgestelde cohesiebeleid voor na 2020?

We maken ons echt zorgen over een aantal wijzigingen die ingaan tegen een geïntegreerde, plaatsgebaseerde aan-

” De geïntegreerde aanpak is geen abstract concept.
In werkelijkheid wonen mensen op plekken als stedelijke buurten,
plattelandsteden of afgelegen dorpen, niet in beleidssilo's. ”

pak. Behalve over het verdwijnen van het fonds voor plattelandsontwikkeling zijn we ook zeer teleurgesteld dat in het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) de geïntegreerde territoriale aanpak volledig lijkt te worden losgelaten.

Dit zou het voor steden extreem problematisch maken om complexe programma's op te zetten waarbij zowel fysieke voorzieningen als ondersteunende diensten betrokken zijn, zoals het bevorderen van sociale inclusie en integratie in achterstandswijken. EUROCITIES stelt wijzigingen voor in zowel de gemeenschappelijke voorzieningen als in ESF+-regelgeving die het eenvoudiger zouden maken om fondsen te combineren en zo geïntegreerde stedelijke en territoriale strategieën zouden ondersteunen.

Ten tweede zouden we willen dat regels voor thematische concentratie steden beter zouden ondersteunen bij het aanpakken van stedelijke uitdagingen door middel van een geïntegreerde benadering. We stellen voor de focus op klimaat en groene investeringen, waaronder ook duurzame stedelijke mobiliteit moet vallen, te vergroten.

Tegelijkertijd vragen we om meer flexibiliteit in de selectie van de overige beleidsdoelstellingen en een lichte verlaging van de algehele drempels. Steden gebruiken het cohesiebeleid voor innovaties op de gebieden van alle beleidsdoelstellingen, bijvoorbeeld door digitale technologieën te gebruiken om de toegang tot mobiliteitsdiensten en sociale diensten te verbeteren.

Eigenlijk zouden we nog meer ambitie willen zien voor innovatie in stadsbe-

stuur. Een groot deel van het cohesiebeleid is geïnvesteerd in steden en voorsteden. Ongeveer 8% van het EFRO is echter geïnvesteerd aan de hand van een innovatieve werkmethode op basis van uitgebreide strategieën die zijn ingevoerd door stedelijke overheden in samenwerking met een breed spectrum aan lokale belanghebbenden. Deze methode werpt al vruchten af. Stadsambtenaren zijn begonnen met werken in interdepartementale teams, waarbij gemeenschappen zijn betrokken, terwijl kernsteden en omliggende steden inmiddels samenwerken ten gunste van de grotere regio.

Dit is waarschijnlijk een van de belangrijkste systemische innovaties van het cohesiebeleid. Daarom stellen we voor de toewijzing voor duurzame stedelijke ontwikkeling te verhogen van 6 naar 10% van het EFRO en om deze uit te breiden naar ESF+.

De Commissie stelt voor om steden vanaf 2020 coherente ondersteuning te bieden. Hoe is EUROCITIES van plan om bij te dragen aan het initiatief „Stedelijk Europa”?
Waarom is het zo belangrijk dat steden hun uitdagingen op een geïntegreerde wijze aanpakken?

De geïntegreerde aanpak is geen abstract concept. In werkelijkheid wonen mensen op plekken als stedelijke buurten, plattelandsteden of afgelegen dorpen, niet in beleidssilo's. Om achterstandswijken te helpen leefbaarder te worden, moet er worden samengewerkt door verschillende stadsdepartementen, zoals voor huisvesting, sociale voorzieningen, infrastructuur, mobiliteit en milieu.

Steden testen voortdurend nieuwe manieren om samen te werken en om bewoners te betrekken bij het bedenken van oplossingen. We moeten lokale ambtenaren de juiste vaardigheden bieden en experimenten ondersteunen om dit innovatiepotentieel te laten groeien. URBACT en „Stedelijke innovatieve acties” hebben op dit gebied veel bereikt en moeten worden versterkt. Het initiatief „Stedelijk Europa” kan de synergieën tussen deze programma's verstevigen en een broodnodige koppeling leggen met het algemene cohesiebeleid.

Het is goed om te onthouden dat betere coördinatie van EU-instrumenten een van de belangrijkste doelstellingen is van de stedelijke agenda voor de EU. EUROCITIES wil graag met DG REGIO verkennen hoe we het best kunnen bijdragen aan het nuttiger maken van het initiatief „Stedelijk Europa” voor steden. We steunen alle praktische verbeteringen die helpen om Europa met het cohesiebeleid dichterbij de burgers te laten komen. ■

MEER INFO

www.eurocities.eu

Door het opbouwen van tweezijdige stedelijke betrekkingen wordt gewerkt aan een duurzamere toekomst

Yokohama, Japan

Ronald Hall, extern topdeskundige en voormalig raadsadviseur van DG REGIO, geeft zijn persoonlijke visie op het IUC-programma (International Urban Cooperation) van de EU.

Meer dan de helft van de wereldbevolking woont tegenwoordig in een stad. Stedelijke centra zijn de bron van groei en ontwikkeling. Als zodanig werken zij als een magneet op plattelandsbewoners die op zoek zijn naar een kans om meer te gaan verdienen en naar toegang tot hoogwaardige diensten als onderwijs en gezondheidszorg, en die hun kinderen van een betere toekomst willen verzekeren.

Deze verschuiving van activiteiten met een lagere productiviteit in de landelijke gebieden, voornamelijk de traditionele landbouw, naar activiteiten met meer toegevoegde waarde in de industrie en veel dienstensectoren in stedelijke gebieden, speelt een hoofdrol bij de groei van economieën. Dit is het pad dat alle meest ontwikkelde landen in het verleden hebben gevolgd en het is als zodanig ook het model dat wereldwijd door opkomende landen wordt gekozen.

De groei van de industriële naties in de twintigste eeuw werd gekarakteriseerd door een model van verstedelijking waarbij intensief gebruik werd gemaakt van hulpbronnen. Dat verstedelijkingsmodel heeft veel profijt opgeleverd, maar er hangt

wel een prijskaartje aan. Het heeft geleid tot uitputting van natuurlijke hulpbronnen, en daarbij van de natuur zelf, en tot verontreinigde lucht, rivieren en oceanen, waardoor nu de kwaliteit van leven in de metropolen in de ontwikkelde wereld wordt bedreigd.

Voor de zich ontwikkelende en opkomende landen, waar verstedelijking en economische groei hand in hand gaan, is het belangrijk dat de lessen die uit de ervaringen in de industriële wereld kunnen worden getrokken, ten volle worden begrepen. Zo kunnen goede praktijken die in de laatste decennia door nationale en stedelijke autoriteiten zijn ontwikkeld, worden meegenomen in stadsontwikkeling in opkomende landen, en kan daarbij rekening worden gehouden met de fouten die in het verleden zijn gemaakt.

Streven naar een win-winsituatie

Door een dergelijke samenwerking ontstaan win-winsituaties. Na een eeuw of meer van verstedelijking kunnen industriële naties natuurlijk veel laten zien, maar het is net zo goed waar dat de opkomende economieën, misschien minder gehinderd door tradities, veel innovatieve oplossingen met de industriële economieën kunnen delen. Tenslotte zijn een aantal van 's werelds grootste stedelijke centra in de opkomende economieën van landen als China en India en in Zuid-Amerika te vinden.

Het Directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling van de Europese Commissie heeft veertien formele dialogen voor regionaal beleid en stadsontwikkeling opgestart. Deze dialogen vinden plaats met de zes „strategische partners” van de EU (China, Rusland, Brazilië, Mexico, Japan en India), met de oostelijke partnerlanden (Oekraïne, Moldavië en Georgië), met Latijns-Amerikaanse landen (Argentinië, Chili, Peru en Colombia) en met het Centraal-Amerikaans Integratiesysteem (Central American Integration System – SICA).

Zelfs zonder zulke overeenkomsten is samenwerking met andere strategische partners ontwikkeld, zoals Canada en Zuid-Afrika, evenals regionale verbanden zoals de Caricom (Caribische Gemeenschap), de Asean (Azië), de SACU (Zuidelijk Afrika) en de UEMOA (West-Afrika).

Maar wat de doorslag geeft bij de behoefte aan samenwerking en kennisdeling is het gezamenlijke belang dat landen en continenten bij het behoud van de planeet zelf hebben. Er is een dringende behoefte om samen een verstedelijkingsmodel te ontwikkelen dat duurzaam is, waarmee natuur en natuurlijke hulpbronnen behouden blijven, en dat zorgt voor een vermindering van de emissies die de oorzaak zijn van de vervuiling van onze steden, de schade aan de gezondheid van onze kinderen en de opwarming van de aarde. Daarom staat duurzame verstedelijking centraal in de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties, die op hun beurt onder andere hebben geleid tot de Nieuwe stedelijke agenda (*New Urban Agenda* – NUA) waar 170 landen zich in 2016 in Quito, Ecuador, achter schaalden.

De EU beschouwt duurzame verstedelijking als een zeer belangrijke uitdaging. Toen de commissaris voor regionaal beleid, Corina Crețu, de EU in Quito in 2016 vertegenwoordigde, deed zij de belofte dat de EU kennis en middelen zal inzetten om de NUA te bevorderen. Dit omvat zowel een interne dimensie binnen de EU, namelijk de Urban Agenda voor de EU die de EU heeft ontwikkeld als richtsnoer voor de programma's voor stedelijke ontwikkeling in de 28 lidstaten, als een externe dimensie, zoals hieronder aangegeven, die vorm krijgt via de diplomatieke betrekkingen van de EU met derde landen.

Een belangrijke factor voor duurzame stedelijke ontwikkeling

Het belangrijkste vehikel om de externe dimensie op dit moment verder te ontwikkelen is het **IUC-programma (International Urban Cooperation) voor de periode 2017-2019**. Een

Commissaris voor regionaal beleid Corina Crețu aan het woord tijdens een recent bezoek aan China

essentieel onderdeel daarvan biedt stedelijke autoriteiten uit EU- en derde landen ondersteuning bij de samenwerking op het gebied van duurzame stedelijke ontwikkeling. Het IUC-programma is gebaseerd op een vijfjarige periode met proefprojecten, met name in het kader van het **Wereldstedenproject** van de EU en het **Urbelac-project**.

In het kader van het IUC-programma worden stedelijke platformen voor samenwerking met China, India, Japan, Latijns-Amerika en Noord-Amerika tot stand gebracht. Dit programma is een signaal dat het EU-beleid om internationale samenwerking tussen steden te bevorderen volwassen wordt. In het kader van de tweezijdige stedelijke IUC-samenwerking hebben zo'n zeventig deelnemende steden aan beide kanten nieuwe tweezijdige samenwerkingsovereenkomsten voor duurzame stedelijke ont-

In het kader van het Wereldstedenproject (2015-2018) hebben EU-steden op basis van tweezijdige overeenkomsten samengewerkt met stedelijke tegenhangers uit Canada, China, India, Japan, Zuid-Korea, Indonesië, Vietnam, Australië en Zuid-Afrika. De aan elkaar gekoppelde steden hebben ervaringen uitgewisseld over onderwerpen als de ontwikkeling van de slimme stad, energie-efficiëntie, afvalbeheer, duurzame mobiliteit enzovoort. In het kader van het Urbelac-project (2011-2019), dat nu aan zijn vierde editie begint, hebben de Europese Commissie en de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank ondersteuning gegeven aan een aantal hiervoor geselecteerde steden in de EU en in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (LAC). Er is een EU-LAC-netwerk tot stand gebracht om de uitwisseling van ervaringen te bevorderen, ijkpunten te gebruiken en actieplannen op te stellen. Zowel het Wereldsteden- als het Urbelac-project zijn het tastbare resultaat van de steun van het Europees Parlement voor internationale diplomatie op stadsniveau.

Medellin, Colombia

Udaipur, India

Zhengzhou, China

Montreal, Canada

” *Er is een dringende behoefte om samen een verstedelijkingsmodel te ontwikkelen dat duurzaam is, waarmee natuur en natuurlijke hulpbronnen behouden blijven en dat zorgt voor een vermindering van de emissies die onze steden vervuilen, de gezondheid van onze kinderen schaden en de aarde opwarmen.* ”

wikkeling afgesloten. Dit betekent dat er lokale actieplannen voor geïntegreerde stedelijke ontwikkeling worden opgesteld. In principe krijgt samenwerking binnen de sectoren van de Urban Agenda van de EU en de NUA in deze plannen prioriteit.

Op basis van de ervaring die in het Wereldstedenproject is opgedaan, kiezen de steden voor een benadering waarbij alle belanghebbenden zijn betrokken, en dus de kennis en ervaring worden ingezet van de openbare autoriteiten, van het bedrijfsleven, van onderzoekers en van het maatschappelijk middenveld. Het op stedelijk netwerken gerichte Urbact-programma van de EU zelf wordt gebruikt als een belangrijke bron van kennis en ervaring voor de ondersteuning van de lokale planning van activiteiten.

De tweezijdige stedelijke samenwerking in het kader van het IUC-programma heeft geleid tot de ontwikkeling van gezamenlijke proefprojecten. Om de toekomst van deze projecten op lange termijn te verzekeren, hebben openbare autoriteiten, onderzoeksinstellingen en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven aan beide zijden memorandums van overeenstemming getekend.

Goed voorbeeld doet goed volgen

Zo werd in het kader van het IUC-programma de stad Parma (Italië) gekoppeld aan Fredericton (Canada). De afdeling Erfgoed en Stadsplanning, Groei en Maatschappelijke Dienstverlening van de Cana-

dese stad werkt samen met het bureau Gelijke Kansen en het bureau Europese Projecten van Parma. Aan beide zijden wil men de lokale democratie versterken. Daarnaast wordt geprobeerd te achterhalen waardoor de politieke deelname van gemarginaliseerde groepen wordt belemmerd en wat daarvan de wezenlijke oorzaak is, en met welke maatregelen en mechanismen deze belemmeringen en oorzaken kunnen worden weggenomen en een inclusievere stedelijke omgeving tot stand kan worden gebracht.

De Italiaanse stad Bologna werkt op tal van onderwerpen samen met Austin (Verenigde Staten). Die samenwerking varieert van de ontwikkeling van een gezonder lokaal systeem voor voedsel en verbetering van de hulpbronnenefficiëntie tot versterking van de middelen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. De inrichting van het bestuur van de stad staat hoog op de agenda. Zo heeft Austin de conclusie getrokken dat het bureau Duurzaamheid en het bureau Economische Ontwikkeling nauwer moeten gaan samenwerken.

Rotterdam werkt samen met Surat (India). De steden richten zich op de aanpak van onderwerpen die verband houden met watermanagement, zoals het veiligstellen van de kwaliteit van het drinkwater, het verminderen van watervervuiling door industrieel afvalwater, bescherming tegen overstromingen en doeltreffende verwerking van rioolwater. Surat heeft in Rotterdam een kundige partner gevonden met een schat aan ervaring op het gebied van watermanagement. Omgekeerd heeft Rotterdam in Surat een stad gevonden waar deze zaken zich op veel grotere schaal afspelen. Dat heeft er al toe geleid dat deze Nederlandse stad nu anders aankijkt tegen de uitdagingen waar men voor staat. ■

MEER INFO

<http://europa.eu/!Pr79bv>

<http://www.iuc.eu/>

<http://world-cities.eu/>

Christian Specht, eerste locoburgemeester van de stad Mannheim

Mannheim, in het kader van het IUC-programma gekoppeld met Chongqing

Wat was de meerwaarde van de deelname van Mannheim aan het IUC-programma? Wat waren voor u de belangrijkste resultaten?

Door middel van de voortdurende steun van het IUC-team en de Europese Commissie, en door samen te werken met de nationale commissie voor ontwikkeling en hervorming (NDRC) van China, heeft effectieve samenwerking, inclusief uitwisselingsbezoeken aan beide zijden, een snelle vooruitgang in onze relatie met Chongqing mogelijk gemaakt. Bovendien heeft het IUC-programma veel belangstelling gegenereerd voor onze acties met China. Die belangstelling werd opgepikt door de media, waardoor Mannheim internationale aandacht kreeg. Eerste resultaten, zoals de geplande inwijding van de rechtstreekse spoorverbinding tussen Mannheim en Chongqing in oktober 2018, evenals een internationale topconferentie in samenwerking met het Duitse handelsblad Handelsblatt in 2019, zijn belangrijke prestaties van de samenwerking, slechts 16 maanden na de invoering van het project.

Welke plaats heeft de stad in internationale samenwerking? Geloof u in het idee van „diplomatie der steden“?

Steden zijn belangrijke actoren wanneer het gaat om het invoeren van nieuwe oplossingen en, zodoende, het verbeteren van de levenskwaliteit van hun bewoners. Internationale uitwisseling tussen dergelijke belangrijke actoren maakt de ontwikkeling van innovatieve ideeën mogelijk en fungeert als vermenigvuldiger van kennis. Wanneer steden worden betrokken in internationale strategieën, worden de ondernomen acties vaak praktischer, pragmatischer en oplossingsgerichter, en is er waarschijnlijk minder sprake van het uitsluitend nastreven van politieke belangen. Misschien kunnen stedelijke en regionale leiders met name in een tijd van toeneemende anti-Europese sentimenten en nationalistische neigingen een belangrijke rol spelen in het bouwen van bruggen en het verhelpen van vervreemding. Naar mijn mening moet de diplomatie der steden dan ook een integraal onderdeel gaan vormen van het externe beleid van de Europese Unie, ook wanneer het gaat over het bereiken van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties.

Welk advies zou u aan de burgemeester van een Europese stad geven over voor het eerst mee gaan doen met het IUC-programma?

In het IUC-programma wordt snelle invoering verwacht en om dat te bereiken, biedt het programma regelmatige technische assistentie, begeleiding en financiële steun. Bovendien concludeerden we in het geval van Mannheim dat de hoogwaardige steun van zowel de Europese Commissie als de NDRC van China betekende dat we rechtstreekse toegang hadden tot belangrijke besluitvormers en vertegenwoordigers van toonaangevende bedrijven. Het is veel moeilijker om daar puur op initiatief van de stad mee in contact te komen. Daarom raad ik elke stad die van plan is om door internationale samenwerking te stimuleren meer betrokken te raken bij de globale economie, ten zeerste aan om deel te nemen aan het IUC-programma, aangezien dat snelle en meetbare resultaten oplevert. Bovendien raad ik aan om lokale bedrijven en onderzoekspartners direct vanaf het begin bij het proces te betrekken, want de meeste acties en doelen binnen ons IUC-project zijn het resultaat van rondetafelgesprekken met lokale bedrijven en Chinese partners om overeenstemming te bereiken over de respectieve doelen en belangen.

Litouwen: een slimmere manier vinden voor regionale groei

Sinds zijn toetreding tot de EU in 2004 heeft Litouwen de handels- en bedrijfssectoren van het land aanzienlijk verbeterd om aan de veeleisende normen van de Unie te voldoen. Hoewel EU-investeringen hebben geholpen groei en banen te stimuleren, moet dit overgangslid zich nu concentreren op bedrijven en educatie om het concurrentievermogen in het land en over de grens te vergroten.

Litouwen is met een oppervlak van 65 300 vierkante kilometer en iets minder dan 3 miljoen inwoners de grootste en meest zuidelijke van de drie Baltische republieken. Het land ligt in Oost-Europa aan de Baltische zee en grenst in het noorden aan Letland, in het zuiden en oosten aan Wit-Rusland, in het zuiden aan Polen en in het zuidwesten aan Rusland (de exclave Kaliningrad).

Met vele verspreide kleine meren en vruchtbare bodem in de laagvlakten, beschikt het land over natuurlijke hulpbronnen als landbouwgrond, turf en gefossiliseerde barnsteen. Gedurende de jaren dat Litouwen lid is van de EU, heeft het land de uitvoer naar EU-markten drastisch verlegd — tot 70% in 2017 voor goederen van Litouwse origine. Desondanks werkt de overheid aan een opvallende campagne om buitenlandse investeringen naar het land te halen en uitvoermarkten verder te ontwikkelen.

In 2017 nam het bruto binnenlands product (bbp) van het land met 3,9% toe en voor 2018 wordt een groei van 3,2% verwacht. Dankzij de gunstige geografische locatie beschikt het land over zeer ontwikkelde transportverbindingen, een moderne zeehaven, een succesvol IT-netwerk en hoogopgeleide, maar goedkope arbeidskrachten.

De goed ontwikkelde economie met particuliere ondernemingen van Litouwen richt zich op de industriële sector en dienstensector, waaronder voedsel, de aardolie-industrie en chemische industrie, IT, financiële dienstverlening, transport, bouw, biotechnologie, onderzoek en ontwikkeling, en toerisme.

Leercurve

Met een werkloosheidspercentage van 7% in 2017 en een totale beroepsbevolking van 1,467 miljoen, blijven de arbeidsmarktomstandigheden verbeteren. Het land is volgens Eurostat een van de meest geschoolde landen van het continent, met het hoogste aandeel afgestudeerden in de leeftijdsgroep van 30 tot en met 34 jaar. Onlinestuderen is er erg populair en bijna alle jonge professionals spreken er Engels.

De infrastructuur, een bedrijfsvriendelijke mentaliteit, een groeiende talentpool en een aantal van de laagste lonen in Europa maken het land zeer aantrekkelijk, met name voor buitenlandse investeringen. Litouwen moet zich echter richten op het dynamischer en concurrerender maken van bedrijven en op het afstemmen van het onderwijs- en opleidingsstelsel op de behoeften van de arbeidsmarkt.

In 2016 waren de belangrijkste sectoren van de economie van Litouwen: groot- en detailhandel, transport, dienstverlening op het gebied van accommodatie en voedselverschaaffing (32,2%); industrie (22,1%); en openbaar bestuur, defensie, onderwijs, menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (14,5%).

Het belangrijkste exportproduct van het land is geraffineerde aardolie, gevolgd door meststoffen, tarwe, machines en uitrustingen, chemicaliën, kunststoffen, textiel en levensmiddelen. Vergeleken met het EU-gemiddelde heeft het land een grote productiesector, die met name is gebaseerd op laag- tot mid-dentechnologische sectoren.

De succesvolle ICT-sector heeft al een aantal van de grootste technologiebedrijven van de Baltische staten aangetrokken, waardoor IT, lasertechnologie, biotechnologie, nanotechnologie en materiaalwetenschap een groeiende rol spelen in de economie van het land.

In het verleden speelde landbouw een belangrijke sociale en economische rol in Litouwen. Het vertegenwoordigde de op een na grootste sector in de economie van het land. Momenteel bestaat 60% van het totale oppervlak uit landbouwgrond en 32% uit bosbouw. 42% van de inwoners woont in plattelandsgebieden.

Na de toetreding tot de EU in 2004 werd de sector ingrijpend hervormd om te voldoen aan de zeer hoge normen op het gebied van voedselveiligheid van de Unie. In 2016 vertegenwoordigden landbouw- en voedselproducten, waaronder graan, aardappelen, suikerbiet, vlas, groenten, rundvlees, melk, eieren, varkensvlees, kaas en vis, 19,4% van de uitvoerproducten van Litouwen. Biologische landbouw is ook in opkomst en het land heeft hier inmiddels het op een na grootste gebied aan gewijd van de Baltische staten. ➤

INVLOED VAN INVESTERINGEN IN HET KADER VAN HET COHESIEBELEID IN LITOUWEN

SNELLE CONVERGENTIE MET HET EU-GEMIDDELDE: in de periode 2004-2016 is Litouwen 25 procentpunten gestegen op de convergentieladder, van ongeveer **50%** van het EU-gemiddelde van het bbp per inwoner in 2004 tot **75%** in 2016. Uit deze cijfers blijkt dat het land de drempel heeft bereikt tussen minder ontwikkelde regio's en overgangsregio's. Zonder EU-investeringen zou het bbp per inwoner bijna vier procentpunten lager zijn.

BEPERKING VAN DE NEGATIEVE GEVOLGEN VAN DE FINANCIËLE EN ECONOMISCHE CRISIS: EU-fondsen droegen niet alleen bij aan de groei van het bbp en de werkgelegenheid, maar hielpen ook de negatieve gevolgen van de recente economische crisis te verminderen. Ze hielpen in die periode de overheidsinvesteringen op een redelijk niveau te houden (in de periode 2010-2012 vormden EU-fondsen bijna **80% van de totale overheidsinvesteringen** in Litouwen).

MEER EN BETERE BANEN: in 2015 nam het werkloosheidspercentage onder mensen in de leeftijdsgroep van 15 tot en met 64 jaar met ongeveer 1,4 procentpunt toe, terwijl het werkloosheidspercentage gemiddeld 2,3 procentpunten lager was. Bovendien wordt **61% van de gecreëerde banen** gezien als banen van hoge of zeer hoge kwaliteit (d.w.z. als banen waarvoor hogere opleidingen nodig zijn en die meer meerwaarde creëren). Daarnaast wordt bijna de helft (47%) van de gecreëerde banen gezien als vaste aanstellingen.

WEZENLIJK VERBETERDE TOEGANG TOT FINANCIERING VOOR MKB-BEDRIJVEN: EU-financiering heeft gedurende de economische kredietcrisis een cruciale rol gespeeld in het verschaffen van financiering voor mkb-bedrijven en heeft veel bedrijven geholpen actief te blijven. Ongeveer 60% van de leningen werd aangewend ter ondersteuning van werkkapitaal om bedrijven overeind te houden. EU-fondsen hebben ook investeringen in nieuwe technologie en de verbetering van productieprocessen in stand gehouden. In de programmeringsperiode 2007-2013 kregen **11 000 mkb-bedrijven** toegang tot financieringsinvesteringen en gebruikten **2 400 particuliere ondernemingen** EU-fondsen om te innoveren.

BETERE MILIEUNORMEN: een wezenlijk aantal stortplaatsen die niet aan EU-normen voldeden, werden gesloten, terwijl het volume van hergebruikt afval met meer dan tien procentpunten toenam. In de periode 2011-2015 nam, als gevolg van de ontwikkeling van de watertoevoer en de afvalwaterzuiveringsinfrastructuur, het aandeel mensen dat niet is aangesloten op het afvalwaterzuiveringsnetwerk af met **24%**, en het aandeel mensen dat niet op het watertoevoernetwerk is aangesloten met **15%**.

BIJDRAGE AAN DOELSTELLINGEN VOOR KLIMAATVERANDERING, MET NAME OP HET GEBIED VAN ENERGIE-EFFICIËNTIE: EU-fondsen zijn de belangrijkste financieringsbron voor maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie in appartementencomplexen. Eind 2015 was 4,4% van de voor 1993 gebouwde appartementencomplexen gerenoveerd. Eind 2014 was met de energie-efficiëntiemaatregelen die in 5,4% van de openbare gebouwen waren ingevoerd **het totale jaarlijkse energieverbruik met bijna 3%** omlaag gebracht.

GEGARANDEERDE TOEGANG TOT ZEER SNEL BREEDBANDINTERNET: EU-financiering heeft bijgedragen aan het creëren van de infrastructuur voor breedbandinternet van Litouwen. In 2012 was **breedbandinternet beschikbaar in 97%** van het grondgebied van het land, terwijl 35% van alle e-services was gemaakt met behulp van EU-fondsen.

INNOVATIEVE OPLOSSING DRIJFT HET POTENTIEEL VAN VISAGINAS AAN

Visaginas is nog steeds een stad die veel te bieden heeft, ook nu de Ignalina-kerncentrale, voorheen de grootste werkgever van de stad, niet meer in bedrijf is. De verandering van een typische mono-industriële stad naar een modern regionaal centrum met een gunstig bedrijfsklimaat is van cruciaal belang voor de economie van de stad

Als onderdeel van het proces wordt een nieuw industrieterrein gecreëerd om innovatieve technologieoplossingen en productie-innovatie te genereren. Het project voor een slim industrieterrein voor Visaginas heeft als doel om een voormalige militaire basis te veranderen in een plek voor innovatieve industrie.

In het project wordt het terrein opgeschoond en worden vervallen gebouwen en infrastructuur verwijderd of gereorganiseerd. Het vernieuwde terrein zal, naast aan onderzoeksprojecten en experimentele ontwikkelingsprojecten, plaats bieden aan kleine en middelgrote ondernemingen. Het project is er ook op gericht om belangrijke investeringen naar het gebied te halen.

De toonaangevende producent van Europa van medische hulpmiddelen voor ademhalingsondersteuning investeert bijvoorbeeld 10 miljoen euro in de bouw van een tweede productievestiging in Litouwen. Het bedrijf is voornemens om in het eerste stadium van de ontwikkeling ongeveer 200 techniek-, productie- en onderzoeks- en ontwikkelingsdeskundigen aan te stellen.

De tak van het bedrijf in Visaginas is al bezig partnerschappen te creëren binnen de stad en is van plan het aantal werknemers gedurende de komende tien jaar te vergroten naar 1.000. Sinds 2016 biedt de tak van het bedrijf al leerplekken voor mechatronicastudenten uit het lokale beroepsonderwijs.

Er is meer dan 2,9 miljoen euro toegewezen voor de invoering van het project, waarvan bijna 1,3 miljoen euro wordt verstrekt door de EU.

SLIM BEZIG OP DE UNIVERSITEIT VAN KLAIPĒDA

Op de campus van de universiteit van Klaipėda is het tweede stadium van het project voor de ontwikkeling van de kern van de mariene vallei en vernieuwing van de onderzoeksinfrastructuur (JŪRA) uitgevoerd. Er wordt gestreefd naar een algemene en technologische onderzoeks- en innovatie-infrastructuur in een nieuw, wetenschappelijk laboratorium met R&D-apparatuur. Dit alles draagt bij aan de vernieuwing en ontwikkeling van R&D-infrastructuur in de sector voor slimme specialisatie.

De nieuwste R&D-infrastructuur is aangewezen voor wetenschappelijk onderzoek, R&D-commercialisering en onderzoek naar het mariene milieu en technologische mariene-onderzoek onder experimentele (technologische) ontwikkelingen op het gebied van biogeneeskunde, natuurwetenschappen en techniek, waardoor de nieuw uitgeruste laboratoria goed worden benut.

Een van de resultaten van het project was het creëren van tachtig algemene banen op het gebied van wetenschappelijk onderzoek in de nieuwe R&D-infrastructuur, en de installatie van vier wetenschappelijke laboratoria, waarvan drie volledig uitgerust zijn. Al met al heeft het project onderzoeksactiviteiten verbeterd en nieuwe samenwerkingsovereenkomsten op het gebied van wetenschap en onderzoek met andere economische instanties, zoals onderzoeksinstellingen en bedrijven, gestimuleerd en zo R&D-commercialiseringsprocessen bevorderd.

Het project werd gefinancierd vanuit de EU-structuurfondsen en staatsbegroting.

VAARDIGHEDEN COMBINEREN IN HET GEZAMENLIJKE CENTRUM VOOR LEVENSWETENSCHAPPEN IN VILNIUS

In de hoofdstad van Litouwen is een modern centrum opgericht voor onderzoek, studies en technologische ontwikkeling op het gebied van biotechnologie en moleculaire geneeskunde. Het biedt onderzoeksfaciliteiten voor meer dan tweehonderd onderzoekers, meer dan honderdzestig promovendi, ongeveer tachtig technici en ongeveer driehonderd bachelor- en masterstudenten per jaar. Ook beschikt het over een „bio-incubator” met start-ups van studenten en onderzoekers.

De faciliteit is een voorbeeld geworden van een

nieuw soort meerlaagse samenwerking tussen onderzoeksinstituten en bedrijven. De kosten van het centrum bedroegen 41 075 805 EUR, waarvan 37 757 019 EUR ter beschikking is gesteld door het EFRO. Het centrum is ontworpen om meer studenten aan te trekken voor het opkomende veld biotechnologieën en moleculaire geneeskunde, en om hun praktische vaardigheden in verband met prioriteiten voor slimme specialisatie te ontwikkelen.

Ook is het centrum de thuisbasis van prominente wetenschappers: Professor S. Klimašauskas ontving onlangs de prestigieuze beurs voor geavanceerde onderzoekers van de Europese Onderzoeksraad en professor V. Šikšnys werd in 2016 genomineerd voor de Nobelprijs voor de scheikunde.

MEER INFO

www.gmc.vu.lt

BREEDBAND BEREIKT PLATTELANDSGEBIEDEN

Tijdens de invoering van RAIN en RAIN-2 werd 9 132 kilometer aan glasvezelkabellijnen aangelegd. Inmiddels heeft 98,7% van de bevolking van Litouwen toegang tot breedbanddiensten. De mogelijkheden die deze projecten creëren, zijn al beschikbaar voor netwerkbeheerders, zodat die diensten kunnen leveren aan eindgebruikers: scholen, bibliotheken en openbare internetcentra op het platteland, lokale overheden en bewoners en bedrijven in landelijke gebieden.

In totaal worden nu dankzij de RAIN-infrastructuur, die is aangelegd op basis van een tijdlijn van twintig jaar, ongeveer een miljoen inwoners in plattelandsgebieden bereikt. Het EFRO stelde 72 857 822 EUR ter beschikking van de totale kosten van 81 696 552 EUR die waren toegewezen aan het IT-breedbandnetwerk voor plattelandsgebieden RAIN.

Deze infrastructuur maakte het mogelijk om, afhankelijk van de behoeften, toegang te krijgen tot niet alleen tekst, maar ook tot geluid en beelden, via een ononderbroken, betrouwbare en veilige dienst. Het breedbandnetwerk is zodanig ontworpen dat de snelheid ervan kan worden verhoogd zonder dat dat aanzienlijke kosten met zich meebrengt.

RAIN-2 was een van de vijf winnaars van de breedbandinternetawards van de Europese Commissie van 2015, waarbij een panel van internationale deskundigen het nomineerde als de beste in de categorie voor sociale en economische invloed en beschikbaarheid.

MEER INFO

www.placiajuostis.lt/en

SNEL OP WEG NAAR OLYMPISCH GOUD IN KLAIPĒDA

Een andere aanzienlijke stap in de ontwikkeling van de buiten- en gezondheidsactiviteiten in het stedelijk gebied van Klaipėda is het ultramoderne zwembad van de stad. De bouw van het olympische zwembad, deel van de ambitieuze visie van de stad, begon een decennium geleden en werd krachtig gesteund door de beroepssporters en -sportsters uit de regio als reactie op de prestaties van Litouwse zwemmers in internationale wedstrijden.

Het stadsbestuur koos voor een bredere benadering en besloot een multifunctioneel centrum te bouwen voor zowel beroepssporters als de bewoners van de sportstad.

Het zwembad werd, als eerste in de Baltische staten, gebouwd met geavanceerde technologische oplossingen. Er werd veel prioriteit gegeven aan milieuvriendelijke oplossingen voor het ontwerp van het zwembad: het energie-efficiënte gebouw met energielabel A+ is uitgerust zonne-installaties die het multifunctionele centrum van stroom voorzien, een oplaadstation voor elektrische fietsen enzovoort.

Het zwembad voldoet aan de FINA-norm: het is vijftig meter lang en heeft tien zwembanen, startblokken, een tijdwaarnemingssysteem en een verhoogde tribune voor toeschouwers.

Meer dan gewoon een zwembad

De basismissie van het centrum is echter om activiteiten op het gebied van informele educatie, gezondheid en vrije tijd aan te bieden. Een van de gebruikte technologische oplossingen is de mogelijkheid om de waterdiepte en -temperatuur te wijzigen, zodat het zwembad eenvoudig kan worden aangepast voor zwemlessen voor kinderen of sportactiviteiten voor zwangere vrouwen, watergymnastiek, gehandicapten en ouderen.

Een andere onderscheidende eigenschap van het zwembad is een negen meter diep duikbad dat zal worden gebruikt als speciaal trainingscentrum. Hier kunnen leden van de zeemacht van Litouwen, nationale deskundigen op het gebied van onderwaterarcheologie die bekend staan om hun onderzoek in de Oostzee en reddingsduikers hun vaardigheden ontwikkelen.

Het contract voor de bouwwerkzaamheden bedroeg 16,6 miljoen euro, waarvan 11,6 miljoen euro werd toegewezen vanuit de EU-structuurfondsen voor projectcomplementatie, 4 miljoen euro ter beschikking werd gesteld door de gemeente Klaipėda en 1 miljoen euro afkomstig was uit de staatsbegroting. ■

Samen vliegen, hoog en snel

Vilius Šapoka, de minister van Financiën van Litouwen, vertelt hoe het land van EU-investeringen gebruik maakt om het concurrentievermogen en de productiviteit te bevorderen.

Litouwen maakt goed gebruik van de EU-fondsen voor de periode 2014-2020. Wat springt er uit en welke voordelen zijn er voor de Litouwers?

Momenteel ligt de belangrijkste prioriteit bij de verhoging van het nationale concurrentievermogen en de nationale productiviteit. We investeren meer in onderzoek en ontwikkeling, in innovatie, in het midden- en kleinbedrijf en in ICT-ontwikkeling. Naast de EU-investeringen hebben we particuliere investeringen tot een bedrag van 463,8 miljoen euro aangetrokken voor de ondersteuning van nationale bedrijven.

Dankzij investeringen in IT-infrastructuur hebben we ook een van de hoogste internetsnelheden ter wereld.

De visie die ik voor Litouwen heb, en die sommigen al kennen als „Li-tech-nia”, is dat het voor investeringen in en de ontwikkeling van hightech het gunstigste belastingklimaat heeft. Dit betekent goedbetaalde arbeidsplaatsen en een leidende rol voor ons land in financiële technologieën, lasertechnologie, hernieuwbare energie, biotechnologieën en de ontwikkeling van fintechbedrijven.

Litouwen is zeker niet te klein om een dergelijke leider te zijn. Grootte is minder belangrijk dan mensen met talent, open staan voor nieuwe ideeën en een heldere visie. In dit verband herinner ik mij een verhaal over een zorgzame moeder, die graag wil dat haar zoon veilig vliegt: laag en langzaam. Noch de jonge piloot, noch Litouwen willen dit. Als je echt wil vliegen, moet je toch echt snel en hoog vliegen!

Dat is het Litouwen dat ik voor de toekomst voor me zie: een moedig land met intelligente, goed opgeleide mensen, die snel en hoog vliegen en hun kennis en ervaring delen.

Op welke manier heeft het cohesiebeleid impact op de concrete economie van Litouwen, op de versterking van het concurrentievermogen van de bedrijven en op de schepping van werkgelegenheid?

Van 2014 tot 2020 gaat er 1 miljard euro naar de bevordering van ondernemerschap en bedrijfsontwikkeling, bedrijfsproductiviteit, innovatie en onderzoek, transnationaliteit, export en bedrijfsontwikkeling in de regio's, lager energiever-

bruik in de industrie en een concurrerende arbeidsbevolking. We ondersteunen ook bedrijven zodat ze bij de overgang naar „Industrie 4.0” kunnen investeren in nieuwe productietechnologieën, procesinnovatie en digitalisering.

Ondanks aanzienlijke mede-investeringen van het EFRO in onderzoek en innovatie blijft de productiviteitsgroei van Litouwen achter. Welke maatregelen neemt de overheid om dit probleem aan te pakken?

Volgens primaire gegevens over 2017 nam van alle EU-lidstaten de nominale productie per daadwerkelijk gewerkt uur in Litouwen het snelste toe (11%). Op de *Ease of Doing Business Index 2018* van de Wereldbank staan we van de 190 landen op de zestiende plaats. Onze hervorming van 2016-2017 heeft het bedrijfsklimaat verbeterd. Een nieuw belastingstelsel dat in 2019 wordt ingevoerd zal heel gunstig zijn voor de economische groei en voor het naar Litouwen halen van buitenlandse ondernemingen. In 2021 zal de belasting op arbeid in Litouwen van alle Baltische staten de meest concurrerende zijn. Voor de ontwikkeling van financiële technologieën

„Dat is het Litouwen dat ik voor de toekomst voor me zie: een moedig land met intelligente, goed opgeleide mensen, die snel en hoog vliegen en hun kennis en ervaring delen.“

hebben we een aantrekkelijk en flexibel regelgevingsklimaat tot stand gebracht.

Er worden EU-investeringen gedaan in elke fase van de innovatiecyclus. We gebruiken EU-investeringen ook voor een actievere samenwerking van de publieke sector met het bedrijfsleven.

Een innovatieve benadering van de Europese structuur- en investeringsfondsen betekent dat er gebruik wordt gemaakt van renouvellerende fondsen en andere instrumenten op het gebied van financiële engineering. Kunt u ons een voorbeeld geven hoe in Litouwen verschillende fondsen en financieringsvormen in samenhang worden gebruikt om een bepaald probleem aan te pakken?

We zijn nog steeds bezig met de ontwikkeling van onze financiële instrumenten. We hebben 224 miljoen euro aan EU-fondsen gebruikt om bedrijven te helpen toegang te krijgen tot financiering, in het bijzonder voor investeringen in bedrijfskapitaal. Maatregelen om een beter regelgevingsklimaat tot stand te brengen omvatten door de overheid gefinancierde hulp aan buitenlandse investeerders, de regels voor de blauwe kaart, het initiatief voor visums voor starters en de meest recente versie van de arbeidswet, met meer flexibiliteit voor zowel bedrijven als werknemers. Om woningen moderner en op die manier energie-efficiënter te maken hebben we overheidsobligaties (groene obligaties) uitgegeven en met financiële

instrumenten 500 miljoen euro aan EU-hulp toegekend.

Litouwen heeft met zijn bbp per hoofd van de bevolking een indrukwekkende beweging gemaakt in de richting van het EU-gemiddelde, maar tegelijkertijd zijn de verschillen tussen de Litouwse regio's gelijk gebleven of zelfs groter geworden in vergelijking met de situatie voor toetreding tot de EU. Wat vindt u hiervan? Welke maatregelen neemt de regering om deze trend te keren?

We zijn bezig regionale specialisatiestrategieën te ontwikkelen. Die baseren we op sterkte-zwakteanalyses. Zo proberen we de regio's aantrekkelijk te maken voor bedrijven en mensen. EU-investeringen hebben ons geholpen bij het tot stand brengen van kwalitatief goede infrastructuur. We willen gemeenten aanmoedigen om deze zo doeltreffend mogelijk te gebruiken om werkgelegenheid te creëren en nieuwe investeringen aan te trekken. Zo zijn we van plan een nieuw systeem van financiële prikkels voor gemeenten in te voeren, evenals een nieuwe methodologie voor het plannen van investeringen.

Hoe kan de overheid van Litouwen bijdragen aan het gemeenschappelijke doel om het cohesiebeleid voor autoriteiten en begunstigden te vereenvoudigen?

Allereerst is het nodig om de regelgeving op EU-niveau tegen het licht te houden.

Op nationaal niveau evalueren, vereenvoudigen en optimaliseren we het administratieve proces voor instellingen en begunstigden. We gebruiken ook zeer geavanceerde ICT-oplossingen waarmee de administratieve last wordt teruggebracht en de uitvoering van projecten eenvoudiger wordt.

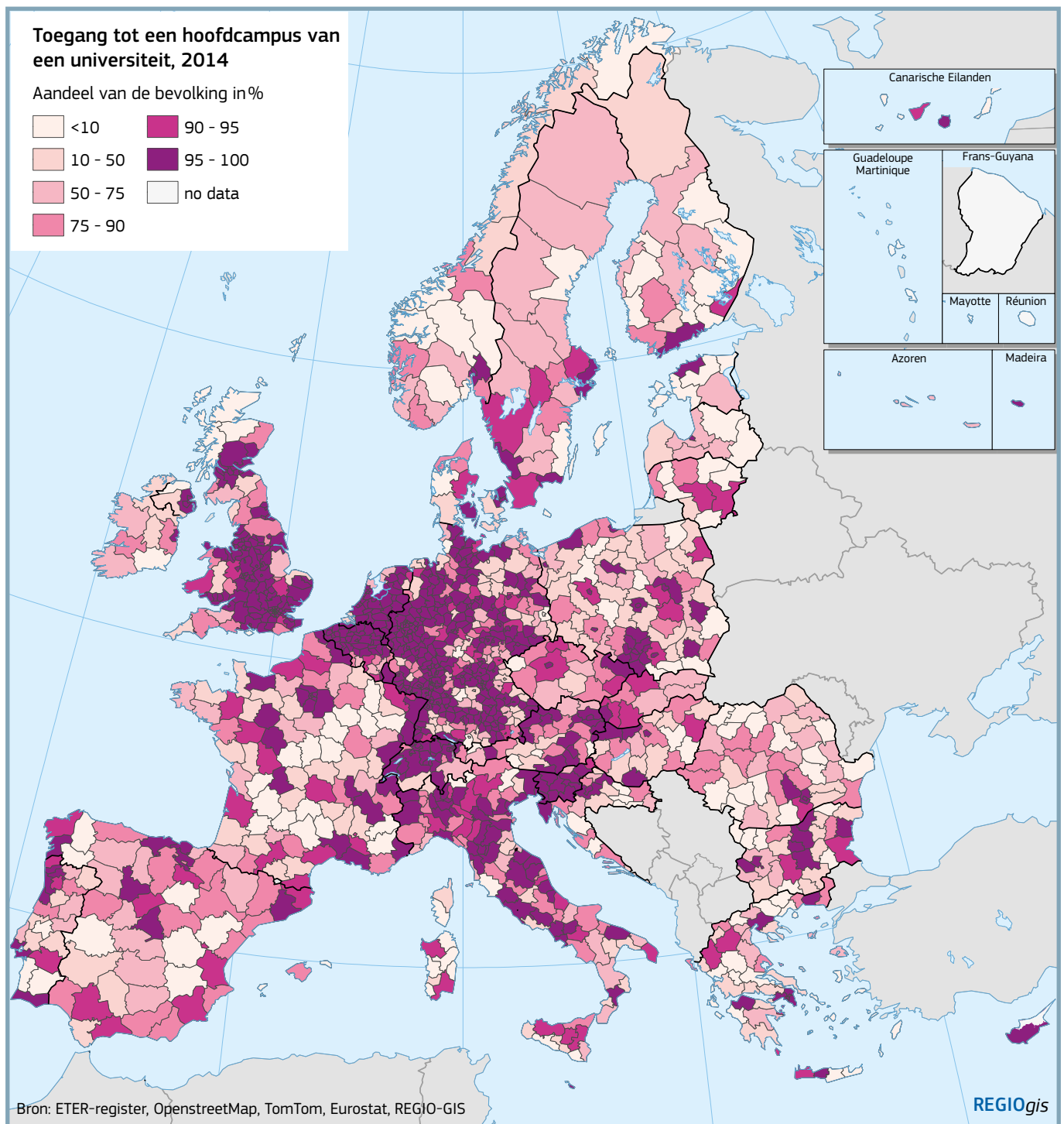
Als we kijken naar de volgende financieringsperiode van de Europese structuur- en investeringsfondsen, van 2021 tot 2027, hoe zullen volgens u dan de prioriteiten en de uitvoeringsmechanismen van het cohesiebeleid in Litouwen evolueren?

We moeten doorgaan met de investeringen in menselijk kapitaal, dus in onderwijs en vaardigheden, innovatie, en onderzoek en ontwikkeling, gezondheid, samenwerking tussen bedrijfsleven en onderzoekssectoren en andere gebieden, om te zorgen dat ons land inclusieve groei kan realiseren en om het EU-gemiddelde te bereiken. Een cohesiebeleid waarin voldoende financiële middelen worden toegewezen en met een medefinancieringsverplichting die de economische realiteit van een land weerspiegelt is van cruciaal belang voor het bereiken van deze doelen. Het is nodig om de resultaatgerichtheid, flexibiliteit, evenredigheid en vereenvoudiging van het cohesiebeleid verder te verbeteren. ■

Toegankelijkheid van universiteiten verschilt in regio's en gebieden

Eenvoudige toegang tot hoger onderwijs kan een belangrijke troef zijn voor regionale ontwikkeling en aantrekkingskracht. Over het algemeen zijn universiteiten wijdverspreid in het Europese grondgebied. Gebaseerd op het criterium „maximaal 45 minuten met de auto” woont 82% van de inwoners van de EU+EVA (Europese Vrijhandelsassociatie) dicht bij de hoofdlocatie van een of meer universiteiten.

Desalniettemin heeft 22% van de NUTS-3-regio's, die 14% van het inwoneraantal vertegenwoordigen, relatief beperkt toegang tot universiteiten (minder dan de helft van de inwoners).

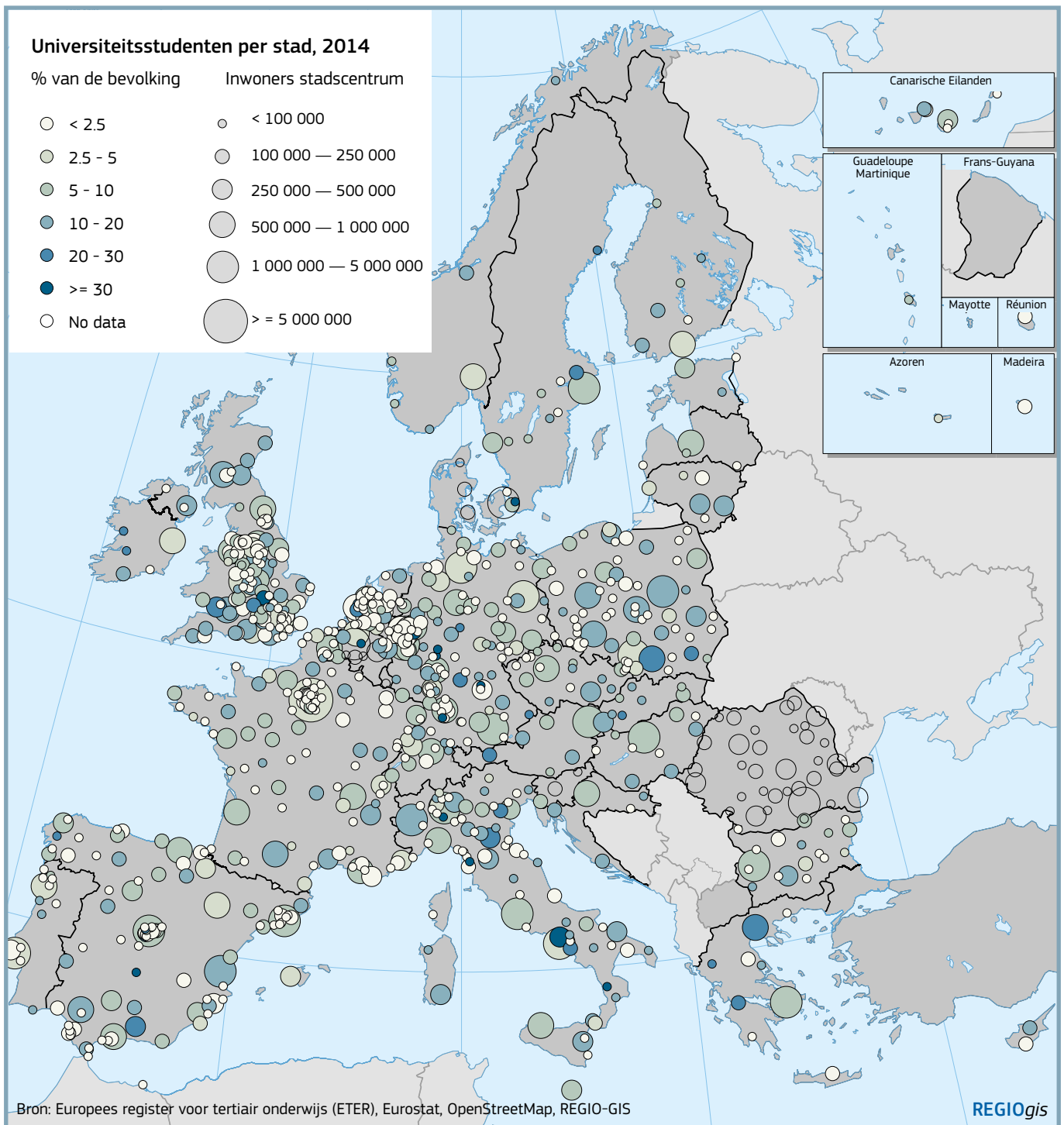
Universiteitsstudenten per stad, 2014

Universiteiten kunnen ook een belangrijke rol spelen in de sociale en economische functies van steden. Gemiddeld vertegenwoordigen bij universiteiten in steden ingeschreven studenten meer dan 6% van het inwoneraantal van de stad. Hogere aandelen zijn met name te vinden in middelgrote steden (250 000 tot 1 miljoen inwoners). In 38 steden is het aantal universiteitsstudenten gedeeld door het aantal inwoners van de stad meer dan 20%. Veel van deze steden — zoals Bologna (IT), Oxford (VK), Krakau (PL) en Leuven (BE) — zijn al enkele eeuwen universiteitssteden.

In deze analyse zijn de gegevens van het Europees register voor tertiair onderwijs (ETER) gecombineerd met de ruimtelijke bevolkings spreiding op een niveau van rastercellen van 1 km² en met geschatte rijtijden via het volledige wegennetwerk. ■

MEER INFO

ETER: <https://www.eter-project.com>

OP FOTO VASTGELEGD IN RIJNLAND-PALTS

Dankzij het EFRO worden in Rijnland-Palts binnen het kader voor 2014-2020 concrete projecten geholpen met onderzoeks- en ontwikkelingsfinanciering, steun voor mkb-bedrijven en maatregelen om klimaatbescherming en grensoverschrijdende projecten te verbeteren. Het EFRO is een belangrijke pijler van de bevordering van de regionale economie, inclusief de innovatie, van Rijnland-Palts. Het laat bedrijven, gemeenten, onderzoeksfaciliteiten en burgers profiteren van het cohesiebeleid van de EU.

8

1 Het bedrijf Dr. Boy heeft een hulpmiddel voor modulaire indexering ontwikkeld dat zowel de injectie van gegoten onderdelen mogelijk maakt als de universele productie van verschillende holle lichamen.

2 In het district Eifelkreis Bitburg-Prüm zijn 14 wandelroutes van in totaal meer dan 220 kilometer van wegwijzers voorzien. De routes lopen door rotsachtige landschappen, dichte wouden en bloeiende weiden.

9

3 Het bedrijf EWM heeft effectieve oplossingen ontwikkeld voor Industrie 4.0-compatibel lassen. Daarmee creëerde het bedrijf banen en verhoogde het de omzet.

4 Fischer heeft een systeem geproduceerd om het gebruik van energie en zoet water te verminderen en vrijgekomen warmte te gebruiken voor verwarmingscircuits, waardoor jaarlijks tachtig ton aan CO₂ wordt bespaard.

5 Gründungsbüros heeft bureaus voor gezamenlijke financiering ontwikkeld en opgezet voor universiteiten in Kaiserslautern, Koblenz, Landau, Mainz en Trier.

10

6 Met een nieuw medisch radiotherapieapparaat, ontwikkeld door iRT Systems GmbH, kan de verdeling van de voorgeschreven dosis bij een patiënt tijdens bestraling in „realtime” worden gecontroleerd.

7 Schreinerei Gerlach heeft een CNC-bewerkingscentrum (geautomatiseerd numerieke controle) ontwikkeld om het concurrentievermogen te bevorderen en een vaste werkplek te creëren.

8 SD Blechtechnologie heeft in zijn productielocatie geïnvesteerd om de energie-efficiëntie te vergroten en ten minste veertig ton CO₂ per jaar te besparen.

11

9 In het project „Wanderwunder Moselsteig Weinbergspfad” is een route van 365 kilometer langs de Moezel aangelegd, van Perl naar Koblenz, die culturele locaties en landelijke terreinen met elkaar verbindt.

10 Bij Robotix worden door middel van grensoverschrijdende samenwerking synergieën gecreëerd op het gebied van lesgeven en onderzoek over robotica en is een permanente onderzoekscluster opgericht voor industriële robotica.

11 SESAM-partners uit Lotharingen, Saarland, Luxemburg, Rijnland-Palts en België creëren mogelijkheden om kerncompetenties te verwerven in een grensoverschrijdende arbeidsmarkt.

12

12 In het SeRaMCO-project wordt een analyse uitgevoerd van de chemie van hergebruikte aggregaten in de productie van sterk, duurzaam en stabiel beton.

MEER INFO

EFRO Rijnland-Palts: www.efre.rlp.de

Interreg: <https://mwvlw.rlp.de/de/themen/wirtschafts-und-innovations-politik/interreg/>

GEGEVENS PUNT

De implementatie van EFRO- en CF-toewijzingen in 2007-2013 in cijfers

Aan het eind van de zomer van 2018 publiceerde de Commissie het actuele financiële beeld van de implementatie in 2007-2013 van de toewijzingen in het kader van het EFRO en het Cohesiefonds (CF).

Ondanks de uitdagingen waar de Europese Unie mee te maken kreeg tijdens de programmingsperiode 2007-2013, is 97,7% van de EFRO- en CF-toewijzingen aan het einde van de zomer van 2018 geïmplementeerd en verloopt het afsluitingsproces op kruissnelheid.

In het begin van het MFK voor 2007-2013 is 270,9 miljard euro via het EFRO en CF beschikbaar gemaakt voor lidstaten (MS), voor de medefinanciering van projecten met een grote meerwaarde op het gebied van het verminderen van onevenwichtigheden tussen de EU-regio's. Deze aanzienlijke enveloppe werd gekanaliseerd via twee hoofddoelstellingen: convergentie enerzijds en regionaal concurrentievermogen en regionale werkgelegenheid anderzijds. Een derde doelstelling werd opgesteld om grensoverschrijdende samenwerking (CB) tussen MS te verbeteren.

Hoeveel is er betaald en hoeveel is er verloren gegaan?

In de eerste drie jaar van de begrotingscyclus werden voorschotten ter waarde van 23,9 miljard euro gedaan om ervoor te zorgen dat programma's van start konden gaan zonder uitstel door kasbeperkingen. Bovendien bedroeg de vergoeding door de Commissie van vorderingen die tussen 1 januari 2007 en 31 maart 2017 (2018 voor de nieuwe MS Kroatië) werden ontvangen in totaal 231 miljard euro, waarbij een drempelwaarde van 95% van toepassing was (behalve voor Griekenland). Dit beperkte de resterende 5% van de toewijzing voor behandeling bij de afsluiting.

Deze buffer beschermt de belangen van belastingbetalers in de EU, door ervoor te zorgen dat eventuele onregelmatige aan de MS uitbetaalde bedragen daadwerkelijk worden teruggevorderd. Van deze beperkte 5% (of meer wanneer MS geen terugbetaling vorderden ter hoogte van de drempelwaarde) werd aan het eind van de zomer van 2018 een bedrag van 6,1 miljard euro betaald aan 19 MS+CB, en 2,6 miljard euro geannuleerd (verloren) voor 14 MS+CB met betrekking tot programma's die al waren afgesloten of voortijdig waren afgesloten.

Dit verlies was het gevolg van het nalaten van de MS om de resterende 5% te vorderen in hun definitieve vordering, of van door de controleurs van de Commissie vastgestelde onregelmatigheden. Wanneer de buffer van 5% de onregelmatige betaalde bedragen niet dekte, werd aan het eind van de zomer een aanvullende 12,3 miljoen euro teruggevorderd met betrekking tot twee MS+CB.

Implementatie van EFRO- en CF-toewijzingen per type transactie

miljoen EUR	CF	EFRO	Totaal-generaal
Initiële toewijzing	70 075,0	200 822,2	270 897,2
Voorfinanciering	7 478,9	16 413,4	23 892,3
Tussentijdse betalingen	58 730,0	172 221,9	230 951,9
Afsluitende betalingen	2 204,6	3 926,4	6 131,0
Annuleringen (n+2/n+3)	209,7	809,0	1 018,6
Annuleringen bij afsluiting	790,1	1 786,7	2 576,9
Terugvorderingen bij afsluiting (31-8-2018)	—	12,3	12,3
Nog openstaande toewijzing (31-8-2018)	661,6	5 664,8	6 326,4

Gezien de verwachte investeringsschaal en de nadruk op het leveren van effectieve resultaten, heeft de Commissie voor financiële discipline gezorgd en een snellere begrotingsuitvoering gestimuleerd door middel van de „n+2/n+3-doorhalingsregel”. Volgens deze regel was de uiterste datum voor het doorhalen van een jaarlijkse betalingsverplichting „n” 31 december van het tweede jaar, behalve voor MS waarvan het bbp van 2001 tot en met 2003 lager was dan 85% van het EU-25-gemiddelde. Daarvoor was de uiterste datum 31 december van het derde jaar.

Om de gevolgen van de financiële crisis tegen te gaan, stond de Commissie ontheffing van de bovenstaande regel met betrekking tot de betalingsverplichting van 2007 toe door deze in zes delen op te splitsen en een zesde deel van de begrote

betalingsverplichting van 2007 toe te voegen aan elk van de begrote betalingsverplichtingen voor 2008 tot en met 2013. Er werd nog meer flexibiliteit getoond door een aanvulling van 10% van de gevorderde terugbetalingen aan de lidstaten die het meest zijn geraakt door de financiële crisis, waardoor projecten kunnen worden gefaseerd tussen meerjaarlijkse financiële periodes en waardoor programma's op de nieuwe uitdagingen kunnen worden afgestemd zonder de beleidsdoelstellingen te beïnvloeden. Desalniettemin verloren twaalf MS+CB 1 miljard euro door de n+2/n+3-doorhalingsregel.

Hieronder wordt een globaal beeld gegeven, per lidstaat en soort transactie. De volledige bedragen zijn beschikbaar op het ESIF-opendataplatform: <http://europa.eu/Pv48jv>. ■

Implementatie van EFRO- en CF-toewijzingen per type transactie en lidstaat

Hebt u een probleem dat u graag in een toekomstige editie van het Panorama GEGEVENS PUNT zou willen zien?

Wilt u graag dat we een financieel gegevensbestand op het ESIF-opendataplatform plaatsen?

Zo ja, stuur dan een e-mail naar: REGIO-A3-BUDGET-TEAM@ec.europa.eu

Interregionale samenwerking levert wat op!

Begin 2018 besloot Interreg Europa onderzoek te doen naar de beleidsveranderingen en de effecten van beleid die het gevolg zijn van interregionale samenwerkingsprojecten. Er zijn veel voordelige effecten, zo blijkt uit het hierover onlangs gepubliceerde rapport.

Werken met partners is voordelig, en dat geldt nog sterker als zij mogelijke oplossingen en goede praktijken met elkaar delen. Oplossingen die in een bepaald deel van Europa zijn beproefd, kunnen leiden tot een versnelling van veranderingen in andere bij interregionale samenwerkingsprojecten betrokken regio's.

Interreg Europa is een pan-Europees programma voor interregionale samenwerking, medegefinancierd door het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling. In projecten in het kader van Interreg Europa werken publieke en private non-profitorganisaties uit heel Europa samen bij regionaal ontwikkelingsbeleid.

Hun samenwerking is „zacht”, wat wil zeggen dat zij ervaring en goede praktijken met projectpartners en beleidsrelevante belanghebbenden delen en voor regionale uitdagingen samen oplossingen zoeken.

Omdat er tijd nodig is voordat er tastbare resultaten zijn, werd gebruik gemaakt van gegevens die afkomstig zijn het programma hiervoor, Interreg IVC, dat interregionale samenwerkingsprojecten medefinancierde van 2008 tot 2014.

Een enquête onder de partners en interviews met een geselecteerde groep leverde gevallen op waarin zachte samenwerking veranderde in concrete verandering. Twintig verhalen in het verslag laten zien hoe inspiratie die tussen projecten wordt gedeeld tot veranderingen en verbetering kan leiden.

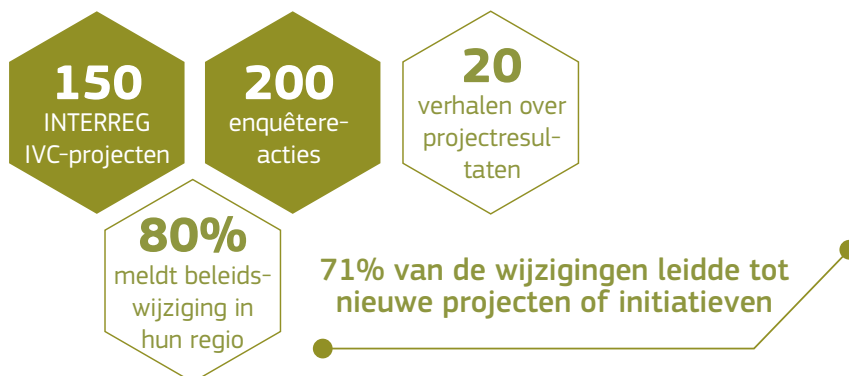
Voorbeelden van nuttige samenwerking

Het **PROSESC-project** hielp een incubatieondersteuningscentrum in Norfolk County, in het VK, om een visie op innovatie te ontwikkelen, om goede praktijken vanuit Duitsland over te brengen voor de ondersteuning van innovatie op het gebied van toeleveringsketens, en om de innovatiehub van het graafschap te worden.

„Zonder Hybrid Parks zou er voor deze tuinen geen ontwerp zijn geweest. In Malta was er gewoonlijk geen aandacht voor het ontwerp van groene ruimtes. Hybrid Parks gaf precies het zetje om expertise te verwerven.”

Malcolm Borg, Heritage Enterprise, Hybrid Parks

EFFECTEN VAN INTERREGIONALE SAMENWERKING

In **FIN-EN** ontwikkelde de financiële instelling van de Italiaanse regio Lombardije een nieuwe serie financiële instrumenten met een ICT-systeem om deze te gebruiken, er verslag over te doen en er toezicht op te houden, dankzij vanuit het VK overgebrachte goede praktijken.

Via het **MOG-project** ontwikkelde het regionale innovatiebureau van de regio Centraal Transdanubië in Hongarije een mobiliteitssysteem dat mensen, goederen en diensten uit landelijke gebieden met de omliggende steden verbindt. Deze vanuit Duitsland overgebrachte goede praktijk droeg bij aan de vermindering van de ontvolking van het plattelandsg gebied van deze regio en van de milieuverontreiniging.

In het **Vitour Landscape-project** hielpen goede praktijken uit Italië en Oostenrijk de vereniging voor het erfgoed van het Boven Midden-Rijndal om activiteiten en initiatieven te ontwikkelen waarmee het landschappelijke erfgoed beter kan worden beschermd en bewaard. ■

MEER INFO

<https://www.interregeurope.eu/projectresults>

” De goede praktijk was de gangmaker van het merk, een katalysator, die liet zien dat het mogelijk was. Mensen uit Oostenrijk legden face-to-face uit hoe het kan werken. Zonder de uitwisseling zouden we niet zover zijn. ”

Nico Melchior, vereniging voor het erfgoed van het Boven Midden-Rijndal, VITOUR LANDSCAPE

HET DELEN VAN GOEDE PRAKTIJKEN ... EN VAN SUCCESSEN

- › In Roemenië gebruiken clusters een nieuw ondersteuningssysteem voor de verbetering van het beheer. In het nieuwe systeem zijn goede praktijken verwerkt van partners uit Frankrijk, Oostenrijk en Hongarije (CLUSTERIX);
- › In Linz, Oostenrijk, is een nieuwe gemeenschappelijke ruimte voor culturele en creatieve bedrijven waarin goede praktijken uit Finland zijn verwerkt (CREA.RE);
- › De stad Oakenshaw, in het VK, gaf steun aan de bouw van een windmolen die de gemeenschap een inkomen oplevert dat aan andere energie-efficiënte projecten kan worden besteed. Hierbij werd gebruik gemaakt van de ervaring die de Deense partner (RENERGY) had gedeeld;
- › In Linköping, Zweden, werd een aanpak ontwikkeld voor stedelijk tuinieren en leren in de open lucht om zo de maatschappelijke cohesie in de gemeenschap te versterken. Dat geschiedde met de hulp van een Italiaanse partner (Hybrid Parks).

PROJECTEN

ECOWAVE WINT ENERGY GLOBE AWARD 2018 VOOR GIBRALTAR

TOTALE INVESTERING
224 497 EURO

EU-BIJDRAGE
67 349 EURO

In het project voor een golfenergiecentrale is de mariene locatie op de Rots van Gibraltar, een Brits overzees gebied, optimaal benut voor het genereren en leveren van elektriciteit aan het lokale energienet. Behalve dat er met het project wordt bijgedragen aan de commercialisering van golfenergie wereldwijd, is er ook werkgelegenheid mee gecreëerd voor verschillende lokale industrieën.

De Energy Globe Award wordt uitgereikt aan projecten die ofwel ons milieu en hulpbronnen conserveren en beschermen ofwel gericht zijn op hernieuwbare energie en duurzame goede praktijken. Met het ECOWAVE-proefproject is, met EFRO-financiering, aangetoond dat golfenergie een efficiënte en voordelige oplossing is voor locaties die te klein zijn voor zonnepanelen en windenergiecentrales.

De ECOWAVE-centrale is geplaatst op een voormalige munitiesteiger uit de Tweede Wereldoorlog op de Rots van Gibraltar. Met robuuste „armen” zijn uniek gevormde vlotters aan de steiger bevestigd. Wanneer die vlotters met de beweging van de golven mee omhoog en omlaag gaan, wordt een biologisch afbreekbare vloeistof overgebracht naar een energiecentrale op het land en daar omgezet in vloeistofdruk. Hierdoor gaat een generator draaien om schone elektriciteit te produceren en deze over te brengen naar het energienet van Gibraltar.

Commerciële aansluitingen

Nog een primeur in het project is dat de golfenergiecentrale succesvol op het energienet van Gibraltar is aangesloten, zonder dat dat leidde tot fluctuaties in de stroomvoorziening of tot schade. In het ECOWAVE-project werden meerdere blokades voor commercialisering in de golfenergieindustrie overwonnen door innovatieve technologie en de locatie op het land nuttig in te zetten voor de ontwikkeling van een energiecentrale voor hernieuwbare energie tegen aanzienlijk lagere kosten dan bij eerdere pogingen in het golfenergieveld.

In het proefproject werden ook de gevolgen van extreme weersomstandigheden op zee beperkt, doordat het grootste deel van de energiecentrale op land werd gebouwd, waar deze eenvoudiger te bereiken en onderhouden is. Het systeem kan ook reageren op realtimegegevens van de vlotters. Wanneer de golven zo hoog zijn dat het systeem de bewegingen niet meer kan verwerken, worden de vlotters automatisch tot boven het waterniveau opgetild en worden de activiteiten pas weer hervat wanneer de storm voorbij is.

Groene stroom

Er zijn ook aanzienlijke inspanningen geleverd om ervoor te zorgen dat ECOWAVE voldoet aan de milieu- en toerismevereisten van de regio. Doordat de energiecentrale op een ongebruikte golfbreker is geplaatst, ontstaan er geen navigatierisico's voor schepen, is de centrale minder zichtbaar vanaf de kust en populaire strandlocaties, en is er geen sprake van geluidsoverlast.

Het systeem verstoort het lokale mariene leven niet, doordat het op de oppervlakte drijft en alleen met de steiger (die door mensen is gemaakt) is verbonden en niet met de zeebodem. Bovendien is de biologisch afbreekbare hydraulische vloeistof die door de installatie wordt gebruikt, niet vervuilend.

De toerisme- en handelbranches van Gibraltar profiteren ook van de vernieuwing van de eerder gesloten steiger, die nu geopend is voor bezoekers.

Het bedrijf Eco Wave Power heeft al dertien nieuwe patenten geregistreerd en het wereldrecord voor het totale aantal uren aansluiting op het energienet overschreden. Het bedrijf is nu bezig met de planning van een golfenergiecentrale op het land die vijf megawatt kan opwekken, om 15% van de elektriciteit van het Britse overzeese gebied te leveren. ■

MEER INFO

<http://www.ecowavepower.com/>

PROJECTEN

HERNIEUWBARE „ENERGIEHEUVEL” VAN HAMBURG VERRUIMT HORIZONS

TOTALE INVESTERING
9 140 000 EURO

EU-BIJDRAGE
4 435 703 EURO

De heuvel van een voormalige stortplaats is omgetoverd tot een nieuw oriëntatiepunt voor Hamburg. De energieheuvel van Georgswerder voorziet de bewoners en bezoekers van de Duitse stad van hernieuwbare energie en biedt ze een informatiecentrum en groene ruimte.

Voor de internationale bouwtentoonstelling in Hamburg werden talrijke projecten ontworpen en ingevoerd voor duurzame, milieuvriendelijke en sociaal uitgebalanceerde ontwikkeling van binnensteden. Hieronder viel ook een wedstrijd om een voormalige stortplaats in het district Georgswerder, op het grootste riviereiland van Europa in de Elbe, te herontwikkelen. Het project werd in 2013 voltooid op basis van het winnende ontwerp.

Van giftige heuvel tot symbool van hernieuwbare energie

Tientallen jaren lang werd huishoudelijk en giftig industrieel afval gedumpt op de stortplaats van Georgswerder. Eind jaren zeventig van de vorige eeuw werd het storten beëindigd, maar bleken er dioxinen in het grondwater te lekken. De veertig meter hoge heuvel en de ondergrond moesten grondig worden beveiligd met een waterdichte folie van kunststof. In de loop van een aantal jaar vonden technische werkzaamheden plaats om het terrein te beveiligen en het grondwater te beschermen.

Vervolgens werd het terrein bedekt met grond en inmiddels is het een groene heuvel met weiden en heesters. Om te profiteren van de uitstekende windomstandigheden, werden in de jaren negentig van de vorige eeuw de eerste windmolens op de heuvel geplaatst. Vandaag de dag voorzien krachtige windturbines en zonnepanelen duizenden huishoudens van elektriciteit.

De energieheuvel is sinds 2013 geopend voor het publiek. Mensen die meer willen weten, kunnen een informatiecentrum met interactieve multimediaschermen bezoeken om meer te ontdekken over de geschiedenis van het terrein en de transformatie ervan.

Ook kunnen bezoekers leren over modern afvalbeheer, recyclingmethodes en meer – helemaal aangezien het gebouw van dichtbij uitzicht biedt op de technische apparatuur en installaties voor grondwaterverwerking en hernieuwbare energie. Het centrum is energiezuinig.

De energieheuvel is een aanvulling op de groene ruimten van het district Georgswerder. Mensen kunnen de heuvel beklimmen en over een bochtige promenade rond de top wandelen om te genieten van de frisse lucht en indrukwekkende uitzichten op de haven en het stadscentrum. Het wandelpad biedt een eigentijdse ruimte voor verschillende activiteiten.

Dit zogenaamde „horizonpad” is zodanig vormgegeven dat het eruit ziet als een witte ring die over de heuvel omhoog cirkelt en van ver te zien is. Dit maakt de heuvel tot een oriëntatiepunt voor Hamburg. 's Avonds wordt het pad verlicht met ledverlichting. De lus is gecreëerd van herbruikbare materialen en de oneindige vorm ervan symboliseert het belang van recycling en de circulaire economie. ■

MEER INFO

<https://www.facebook.com/energieberggeorgswerder/>

BINNENKORT NIEUWE GEAVANCEERDE LASERFACILITEIT VOOR KERNFYSICA IN ROEMENIË

TOTALE INVESTERING
310 946 691 EURO

EU-BIJDRAGE
255 933 558 EURO

In de Roemeense stad Măgurele wordt naar verwachting in 2019 een ultramoderne faciliteit voor onderzoek op het gebied van fotonucleaire fysica en de toepassingen daarvan met behulp van lasertechnologieën in gebruik genomen.

De faciliteit werd opgericht in het kader van het project „infrastructuur voor extreem licht — kernfysica” (ELI-NP) en maakt deel uit van een bredere Europese onderneming die ook faciliteiten in Hongarije (ELI ALPS — attoseconde-lichtpulsbron) en Tsjechië (ELI Beamlines) omvat.

De apparatuur voor de twee armen van het lasersysteem met groot vermogen van de faciliteit is geïnstalleerd en het testen van drie laserstralen — met potentiële stroomuitvoerniveaus van 100 terawatt, 1 petawatt en 10 petawatt — is begonnen. Ook is begonnen met de bouw van een transportsysteem voor laserstralen.

Commerciële aansluitingen

Een aantal van de laboratoria in de faciliteit, zoals die voor optica en de productie van experimentele trefplaten, zijn al operationeel. Het trefplatenlaboratorium beschikt over een reeks apparaten voor het produceren van structuren op micro- en nanoschaal, waaronder een systeem voor het fabriceren van nanostructuren op solide trefplaten voor een betere absorptie van laserpulsen, en wordt voortdurend verbeterd.

Onderzoekers uit dit laboratorium zijn begonnen met het voorbereiden van trefplaten voor initiële experimenten met de lasers met groot vermogen. Het laboratorium is ook betrokken bij onderwijsprogramma's op master- en doctoraalniveau op het gebied van micro- en nanotechnologieën.

Ook is begonnen met de installatie van het gammastraalsysteem en de bouw van instrumenten voor experimenten met gammastralen. Een aantal van de instrumenten is al klaar voor gebruik. Een belangrijke prioriteit op dit gebied is het opzetten van experimenten voor laag- en hoogenergetische gammastralen. ELI-NP-onderzoekers werken hier met een internationaal wetenschappelijk comité aan en hebben een succesvol voorbereidend experiment uitgevoerd aan de Duke University in de VS. Deze studies zullen worden voortgezet bij ELI-NP.

Experimenten op het gebied van kernresonantiefluorescentie (NRF) — een proces waarbij een celkern gammastralen absorbeert en uitstraalt — zijn een specifieke onderzoeksniche voor de faciliteit. Met de apparatuur van de faciliteit kunnen gammastralen in de aanwezigheid van een grote hoeveelheid straling efficiënt worden gedetecteerd, en de NRF-techniek zal worden gebruikt voor driedimensionale precisieradiografie en -tomografie waarmee de interne vorm of dwarsdoorsneden van objecten kunnen worden weergegeven. Dit is een aantrekkelijke techniek voor niet-destructieve analyse van een grote verscheidenheid aan materialen.

Er wordt ook een apparaat, een zogenaamde „siliciumstrokenarray”, ontwikkeld om reacties te meten die relevant zijn voor astronomische verschijnselen als de oerknal of supernova-explosies.

Er werken nu meer dan honderdvijftig onderzoekers uit 26 landen bij ELI-NP en er wordt op internationaal niveau geworven om in 2020 een medewerkersaantal van driehonderd te hebben bereikt. Door middel van een regeling voor open toegang wordt de nieuwe faciliteit beschikbaar voor mensen uit de andere ELI-pijlers, evenals voor externe wetenschappelijke gebruikers. ■

MEER INFO

<http://www.eli-np.ro/>

AGENDA

18-19 OKTOBER

Sofia (BG)

Zevende jaarlijkse forum van EUSDR

19 OKTOBER

Brussel (BE)

Cohesiebeleid na 2020 en duurzaamheidstransities

20-21 NOVEMBER

Innsbruck (AT)

Tweede jaarlijkse forum van EUSALP

JURIDISCHE MEDEDELING

Noch de Europese Commissie, noch personen handelend in naam van de EC, kunnen verantwoordelijk worden gesteld voor eventueel gebruik van de volgende informatie.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2018

PDF: ISSN 1725-8146

Hergebruik met bronvermelding is toegestaan.

Het beleid ten aanzien van hergebruik van documenten van de Europese Commissie is vastgelegd in Besluit 2011/833/EU (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39).

Voor gebruik of overname van foto's of ander materiaal die niet onder het auteursrecht van de EU vallen, dient rechtstreeks toestemming te worden gevraagd aan de auteursrechthouders.

Dit magazine wordt in het Bulgaars, Duits, Engels, Frans, Grieks, Italiaans, Pools, Roemeens en Spaans gedrukt op gerecycleerd papier. Het is beschikbaar in 22 talen op: http://ec.europa.eu/regional_policy/nl/information/publications/panorama-magazine/

De inhoud van deze editie is afgerond in september 2018.

© Europese Unie, 2018

Printed in Belgium

FOTO'S (PAGINA'S):

Omslag: Luchtfoto van Vilnius, Litouwen © Thinkstock/prosign

Pagina 3: © Europese Unie

Pagina 4: © iStock/vencavolrab

Pagina 6: © iStock/ronstik

Pagina 7: Martin Eichinger © Philipp Monihart

Pagina 8: © Gemeente Boekarest, Roemenië

Pagina 9: © EuropaBüro der Bayerischen Kommunen

Pagina's 10 en 11: © Wereldbank

Pagina 12-15: © Europese Unie

Pagina 16: Ziekenhuis in Kalisz, Polen © Andrzej Kurzynski;

Winnaar van de onlinequiz © Europese Unie

Pagina 17: Haven van Vilanova i la Geltrú, Spanje © Sophie Pedrosa;

Hoogovens Belval, Luxemburg © Alex Kaousche; Vallende

sterren achter silo's voor gedroogde slib, Portugal

© Eduardo Ventura

Pagina 18: © iStock/GilesMetcalf

Pagina 19: © Maria Ward-Brennan

Pagina 21: © Stefania Manca ; © Häkon Jentoft; © Valentina Schippers-Opejko

Pagina 22: © Eurocities

Pagina 24: © Thinkstock/shirophoto

Pagina 25: © Europese Unie

Pagina 26: Medellín © Thinkstock/jtinjaca; Udaipur © Thinkstock/

Babul Bhatt; Zhengzhou © Thinkstock/tenglong guo;

Montreal © Thinkstock/rabbit75_ist

Pagina 27: © Stad Mannheim

Pagina 28: © iStock/Krivinis

Pagina 31: © Slim industrieterrein Visaginas; © Jura

Pagina 32: © Centrum voor levenswetenschappen

Pagina 33: © Gemeente Klaipeða

Pagina 34: © Ministerie van financiën, Letland

Pagina 38: 1 © Dr. Boy; 2 © District Eifelkreis Bitburg-Prüm;

3 © EWM; 4 © Fischer; 5 © Grundungsburos;

6 © IRT Systems GmbH; 7 © Schreinerei Gerlach;

8 © SD Blechtechnologie; 9 © Moselsteig Weinbergspfad;

10 © Robotix; 11 © SESAM; 12 © SeRamCo

Pagina 44: © Eco Wave Power Ltd

Pagina 45: Energieberg © Stadtreinigung Hamburg

Pagina 46: © ELI-NP

BLIJF IN CONTACT

ec.europa.eu/regional_policy
cohesiondata.ec.europa.eu

[@EUinmyRegion](https://twitter.com/EUinmyRegion)

[EUinmyRegion](https://www.facebook.com/EUinmyRegion)

[flickr.com/euregional](https://www.flickr.com/euregional)

[EUinmyRegion](https://www.youtube.com/EUinmyRegion)

[euinmyregion](https://www.instagram.com/euinmyregion)

ec.europa.eu/commission/2014-2019/cretu_en
[@CorinaCretuEU](https://twitter.com/CorinaCretuEU)

Publicatiebureau

Europese Commissie
 Directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling
 Communicatie – Agnès Monfret
 Beaulieu laan 1 – B-1160 Brussel
 E-mail: regio-panorama@ec.europa.eu